

LANDSCHAPS-
ONTWIKKELINGSPLAN

gemeente

Hattem

Opdrachtgever

Gemeente Hattem
Postbus 93
8050 AB Hattem

Gemeentelijke projectgroep

Geertje Martens
Jorrit Immerzeel
Nicole de Groot

Portefeuillehouder

Luuc Teuben (wethouder)

Opdrachtnemer

Grontmij Nederland bv
Postbus 485
6800 AL ARNHEM

Auteurs

Esther von Wersch

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Wersch".

Jan Hein Ruijgrok

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ruijgrok".

Ronald Koerhuis

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Koerhuis".

Arjen Poelmans

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Poelmans".

Arnhem, september 2011
Kenmerk 299402

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Plangebied en deelgebieden	5
1.3	Status	7
1.4	Proces	7
1.5	Leeswijzer	7
2	Landschap hattem	9
2.1	Ontstaansgeschiedenis	9
2.2	Kernkwaliteiten	11
2.3	Landschapstypen Hattem	11
2.4	Lange lijnen	13
3	Landschapsvisie	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Visie op hoofdlijnen	15
3.3	Visie op deelgebieden	19
4	Uitvoeringsprogramma	37
4.1	Inleiding	37
4.2	Uitvoeringsorganisatie	37
4.3	Projectenoverzicht	40
Bijlage 1	Overzicht genodigden interviews en werkbijeenkomsten	50

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Hatterem ligt landschappelijk gezien op een bijzondere plek. Hier ontmoeten het Veluwemassief en de IJsselvallei elkaar. Dat is zichtbaar door een variatie in landschapstypen. Bossen, open (polder)gebied, kleinschalig kampen- en oeverwallenlandschap en uiterwaarden wisselen elkaar af. Deze landschapstypen en de variëteit aan landschapstypen, maken het landschap een erg aantrekkelijk woon-, werk- en leefgebied. Daarnaast is het landschap van groot belang voor recreatie en toerisme in Hatterem, die een belangrijke peiler vormen voor economische ontwikkeling in de toekomst. Het landschap is dan ook erg belangrijk voor Hatterem.

Tegelijkertijd is Hatterem volop ruimtelijk in ontwikkeling. Recentelijk is de Hanzelijn aangelegd. Het bedrijventerrein Hatterembroek wordt ontwikkeld. Rijkswaterstaat en het waterschap werken aan een meer natuurlijke stroming van de IJssel. Er wordt naar gestreefd het Apeldoorns Kanaal weer meer op de kaart te zetten. Het aantal agrariërs met traditionele bedrijfsvoering neemt af. Vrijkomende agrarische gebouwen worden woningen of niet-agrarische bedrijven. “Rode” functies vanuit wonen, werken en recreatie oefenen met andere woorden een grote druk uit op het landelijk gebied. Het gevaar van verrommeling als gevolg van ad hoc beleid is aanwezig. Het is dan ook belangrijk om als gemeente een visie te hebben op hoe hiermee om te gaan.

In de structuurvisie Hatterem is aangegeven dat natuur en landschap één van de kernwaarden van de gemeente vormt, die versterkt moet worden. De structuurvisie zelf beschrijft weliswaar de landschappelijke kwaliteiten op hoofdlijnen, maar geeft nog onvoldoende “tegenwicht” aan de druk vanuit de rode functies. Om dit “tegenwicht” vanuit groen en landschap te bieden, is een landschapontwikkelingsplan (LOP) opgesteld. Het LOP geeft de visie op het behoud en de ontwikkeling van het landschap in Hatterem weer voor de komende 10 jaar. De visie is uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma met concrete projecten.

1.2 Plangebied en deelgebieden

Het plangebied van het LOP betreft het gehele buitengebied van Hatterem. In het LOP wordt onderscheid gemaakt in een aantal deelgebieden. Dit sluit aan op de deelgebieden in het buitengebied, die volgens de structuurvisie o.a. op het gebied van landschap verder moeten worden uitgewerkt, namelijk:

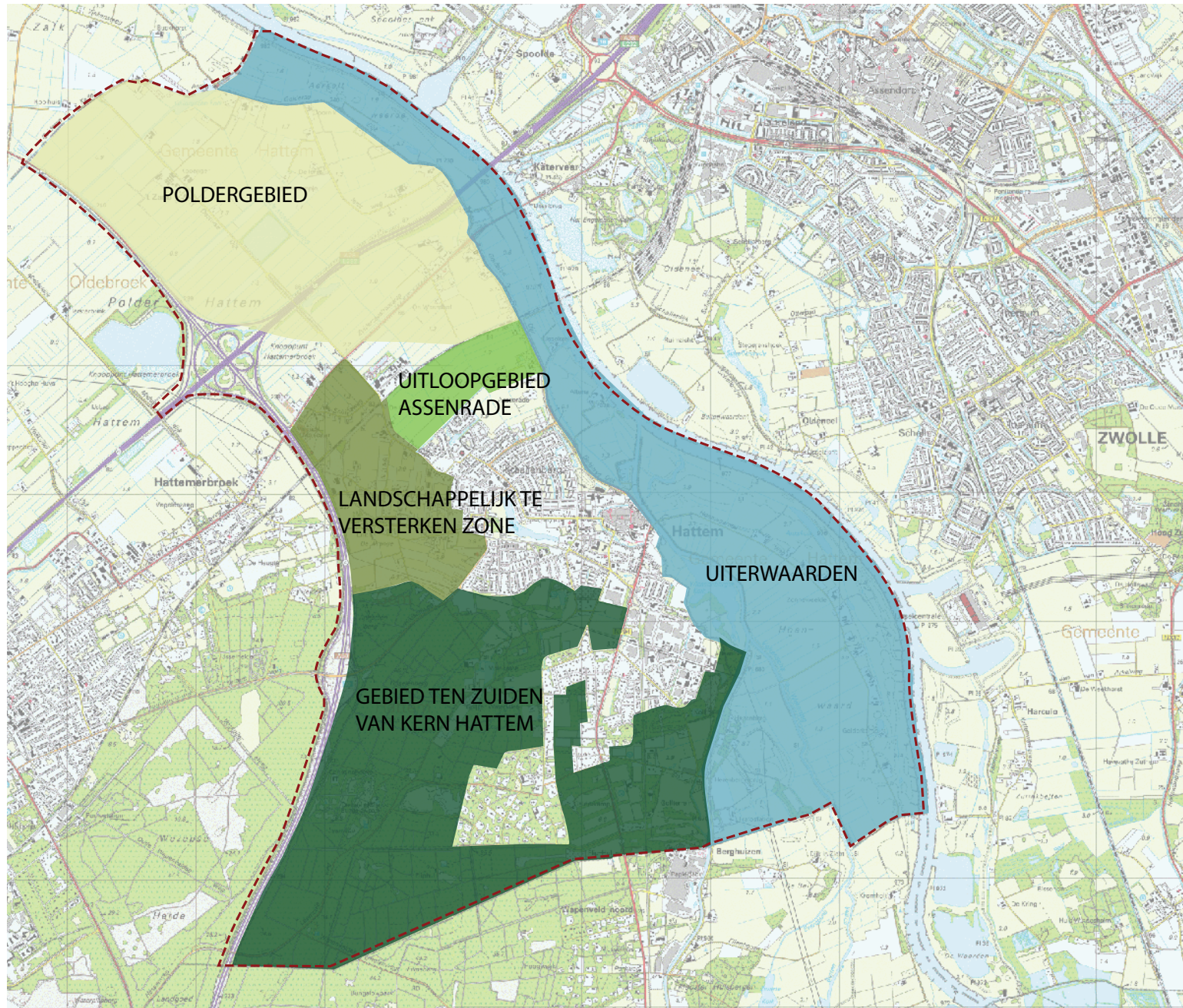
- Gebiedsvisie deelgebied “Polder”
- Gebiedsproces en landschappelijk inrichtingsplan Uitloopgebied Assenrade
- Gebiedsplan Zoekzone Landschappelijke versterking
- Gebiedsvisie Uiterwaarden
- Realisatie Hatterempoort
- Gebiedsvisie Landgoed Molecaten en omgeving

Aangezien de betreffende deelgebieden niet het hele buitengebied van de gemeente bevatten, zijn de grenzen van de deelgebieden op sommige plekken aangepast. Deze aanpassingen zijn gebeurd met de landschappelijke kenmerken als uitgangspunt.¹ Daarnaast is ervoor gekozen om het zuidelijk gebied van de gemeente, waarbinnen zowel de Hatterempoort als het landgoed Molecaten vallen als één deelgebied op te nemen in het LOP. Op die manier ontstaan er vijf deelgebieden:

- Uiterwaarden
- Landschappelijk te versterken zone
- Poldergebied
- Uitloopgebied Assenrade
- Gebied ten zuiden van kern Hatterem

De genoemde deelgebieden zijn weergegeven op pagina 6.

¹Een voorbeeld van een aanpassing van een deelgebied uit de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie, is het verleggen van de westelijke grens van het uitloopgebied Assenrade verder naar het westen toe. Vanuit de landschappelijke opbouw en de patronen van het gebied is dit een logische aanpassing.

1.3 Status

Het LOP is een beleidsdocument met uitvoeringsprogramma. In het LOP verwoordt de gemeente de gewenste ontwikkeling van het landschap. Het bestemmingsplan is juridisch bindend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Indien een projectbesluit Wro wordt genomen of een bestemmingsplanwijziging plaatsvindt, wordt getoetst aan relevant beleid, waaronder het LOP. Er wordt dan met andere woorden gekeken of het initiatief past binnen de visie van het LOP.

In het uitvoeringsprogramma van het LOP staan projecten, waarmee de gemeente en andere partijen de komende 10 jaar aan de slag gaan. Daarin is ook uitgewerkt op welke wijze de gemeente de uitvoering van het LOP organiseert. Waar mogelijk wordt samengewerkt met de buurgemeenten Heerde en Oldebroek.

1.4 Proces

Net voor de zomer van 2010 is gestart met het opstellen van een gebiedsvisie Uiterwaarden en een gebiedsplan Zoekzone landschappelijke versterking. Tijdens de analysefase van deze plannen werd echter bekend dat er rijkssubsidie beschikbaar was voor het opstellen van een LOP. Dit gaf de gemeente de kans om ook de andere gebiedsvisies en –plannen, zoals opgenomen in de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie Hattem, verder uit te werken. Bij het opstellen van het LOP zijn een groot aantal partijen betrokken. Tijdens de analyse van de huidige situatie van het landschap en het bestaand beleid zijn buurgemeenten, provincie Gelderland, waterschap Veluwe, terreinbeherende organisaties en regionale en lokale belangenorganisaties geïnterviewd. Gedurende het proces hebben verschillende werkbijeenkomsten plaatsgevonden. Aan het begin van het traject heeft een brainstormbijeenkomst plaatsgevonden over de visie op de uiterwaarden. Ook heeft een bijeenkomst over het gebiedsplan Zoekzone landschappelijke versterking plaatsgevonden, waarin bewoners hun visie op de toekomst van het gebied gaven.

De analyse van de 5 deelgebieden is in het voorjaar van 2011 bij elkaar gebracht en er is een eerste concept landschapvisie opgesteld. Op basis hiervan heeft in juni een bijeenkomst met betrokken organisaties plaatsgevonden, waarin de landschapvisie verder is uitgewerkt en een eerste aanzet is gemaakt voor het uitvoeringsprogramma.

Naast alle input, die is verkregen van andere overheden, belangenorganisaties en bewoners, heeft er uitgebreid bureauonderzoek plaatsgevonden en zijn er verschillende veldbezoeken gebracht aan het buitengebied van Hattem. Ook is nadrukkelijk aansluiting gezocht bij de LOP's van de buurgemeenten.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle genodigden voor de interviews en bijeenkomsten die gedurende het proces hebben plaatsgevonden.

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de landschapstypen van Hattem en de ontstaansgeschiedenis ervan beschreven. Ook wordt ingegaan op de opbouw van het huidige landschap in Hattem. Hoofdstuk 3 geeft de visie op het landschap voor de komende 10 jaar weer. Daarbij wordt eerst de algemene visie op het gehele buitengebied beschreven en vervolgens ingegaan op de visie per deelgebied. In hoofdstuk 4 wordt de visie uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma met concrete projecten.

Naast het voor u liggende LOP is er ook het "Analysedocument LOP Hattem". In dat document wordt de analyse van beleid, ontwikkelingen en trends voor het LOP beschreven. Daarin is ook een sterke-zwakke analyse (SWOT-analyse) per deelgebied opgenomen.

2 LANDSCHAP HATTEM

2.1 Ontstaansgeschiedenis

De landschappen in Hattem zijn ontstaan onder invloed van natuurlijke processen en het handelen van de mens.

2.1.1 Natuurlijke ontwikkeling

Tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien zijn de stuwwallen van de Veluwe ontstaan. Erosie als gevolg van sneeuwsmeltwater zorgde er in de laatste ijstijd, het Weichselien voor dat de eerste dalen langs de randen van de stuwwallen ontstonden. Een voorbeeld hiervan vormt het beekdal, waarin de Molecatensche beek stroomt. Later is door de wind op grote schaal zand en löss verstoven en weer afgezet in de vorm van dekzand. Dekzandafzettingen zijn te vinden op het Veluwemassief, in de vorm van langgerekte landduinen, in de smeltwaterdalen en vooral in het dekzandgebied tussen het Veluwemassief en het rivierkleigebied. In het rivierkleigebied langs de IJssel ontstonden door verstuiving van zand uit drooggevallen beddingen zogenaamde rivierduinen. Een voorbeeld hiervan is te vinden in de Hoenwaard.

Na de ijstijden steeg de temperatuur. Onder invloed van opkwelend grondwater ontstonden in eerder gevormde laagten ten oosten van de stuwwal west-oost lopende beken, die door erosie en sedimentatie het reeds aanwezige reliëf versterkten. Tussen stuwwal en IJssel ontstond door de aanvoer van oppervlaktewater via beken en door opwellend kwelwater uit het Veluwemassief een vochtig gebied. In beekdalen vond lokaal veenvorming plaats. Het dal van de IJssel vulde zich verder op met door de rivier meegevoerde sedimenten. Vlak langs de rivier ontstonden de wat hoger gelegen oeverwallen, bestaande uit afzettingen van vrij grof materiaal (zand en zavel). Het fijnere materiaal (klei) werd daarachter in de lager gelegen komgebieden afgezet. In de laagten kwam veenontwikkeling tot stand. Door overstromingsbereik van de IJssel ontstonden broekvenen met veel houtresten, zoals in de Polder Hattem.

2.1.2 Ontwikkeling onder invloed van de mens

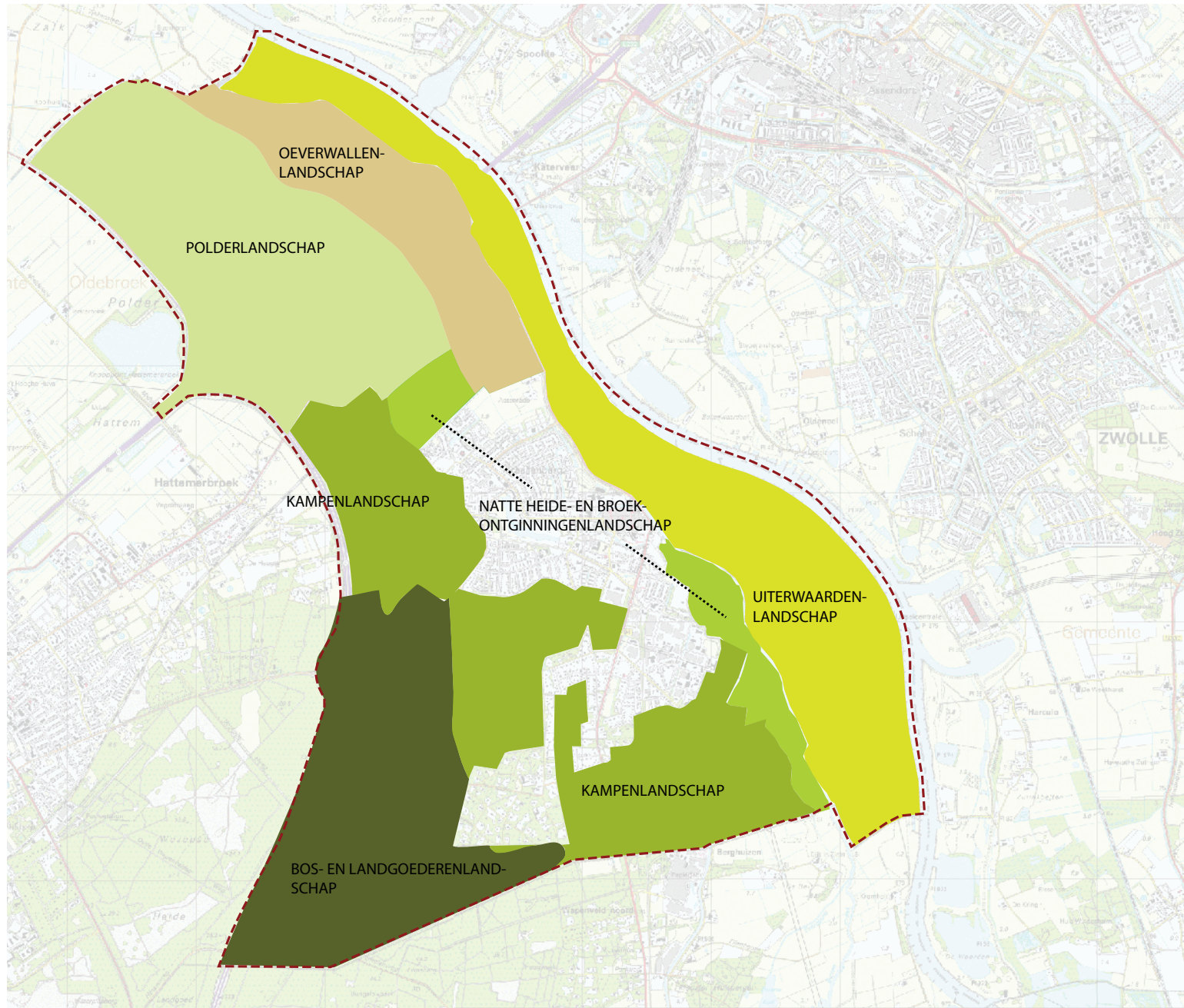
Hattem wordt rond 800 voor het eerst in historische bronnen genoemd. Het vermoeden is echter dat de bewoning van dit gebied in de prehistorie intensiever is geweest dan de (weinige) archeologische gegevens doen vermoeden. De dekzandgordel ten westen van Hattem is voor een groot deel bedekt met oude akkergronden,

de zogenaamde essen. Essen zijn ontstaan door eeuwenlange op-hoging van de akkers met heideplaggen. Om de akkers tegen zandverstuivingen en vraat door dieren te beschermen werden ze vaak omgeven door walletjes met beplanting, zogenaamde houtwallen. Op de rand van de Veluwe ontstond een landschap met soms grote enken (grotere gezamenlijke bouwlanden), zoals bijvoorbeeld de Hattemer Enk, omgeven door kleinschalige kampen (kleinere individuele bouwlanden). Op de overgang naar de lager gelegen nattere delen bevonden zich weilanden. Dit landbouwkundig systeem had verschraling van de droge, “woeste” gronden en daarmee gestage uitbreiding van de heide tot gevolg. Omstreeks 1850 werd de heide herontgonnen door aanleg van bossen en landgoederen.

Om optimaal gebruik te maken van stromend water, werden de dubbele papiermolen op het landgoed Molecaten, waarvan er nog slechts een behouden is gebleven en een korenmolen ter hoogte van het zwembad “De Watermulder” gebouwd. Door bestaande beken in de bovenloop uit te graven tot op het grondwater (spren-gen) en de beken in de benedenloop in een hogere bedding te leggen (opgeleide beken) kon beter in de waterbehoefte worden voorzien.

De meest recente ontginningen vonden plaats in beekdalen en heide- en bosterreinen op het Veluwemassief, in de overgangszone en in de nattere delen van het gebied, zoals de Polder Hattem. In de natte komgebieden werden weteringen gegraven om het water naar het noorden af te leiden. In de Middeleeuwen werd, waar nu het Apeldoorsch Kanaal ligt, de Grift, die van oorsprong een natuurlijk riviertje is, verder uitgegraven. Daarbij werden beken ten zuiden van de gemeente als het ware “onthoofd”. Het slingerende water direct ten zuiden van de huidige monding van het Apeldoorsch Kanaal in de IJssel, het “Olde Gat”, was reeds tijdens de Middeleeuwen de haven van Hattem. Het kanaal zelf werd in de loop van de vorige eeuw aangelegd.

Vanaf de twaalfde eeuw is het gebied langs de IJssel voor een groot deel bedijkt, waardoor de rivier voor een groot deel aan banden is gelegd. In het zuiden vormen de gronden van het dekzandgebied een natuurlijke waterkering. In het noorden is in de 14e eeuw de Geldersche Dijk aangelegd. De kommen werden nog wel gebruikt

om bij extreem hoge waterstanden het overtollige water af te kunnen voeren. Buitendijks kon de IJssel zijn gang gaan. Op die manier ontstonden meanders. Mensen gingen wonen op de droge oeverwallen. Polder Hattem werd drooggemalen, waardoor hij goed bruikbaar werd voor de landbouw. Op plekken als de Zwarte Kolk en de Wiessenbergsche Kolk is duidelijk dat de dijk, niet altijd opgewassen was tegen de hoge waterstanden. Inmiddels zijn er ook zomerdijken en kribben aangelegd, die de loop van de IJssel bepalen. De uiterwaarden zijn voor een deel gebruikt voor kleiwinning, waardoor er zogenaamde tichelgaten zijn ontstaan.

2.2 Kernkwaliteiten

Hattem ontleent haar unieke identiteit aan de ligging in een hoogwaardige natuurlijke en landschappelijke omgeving op de overgang van hoog (Veluwe) naar laag (IJssel). Op basis hiervan zijn de volgende kernkwaliteiten van Hattem te onderscheiden:

- De overgang tussen Veluwe en IJssel(vallei);
- De hoge natuurlijke en landschappelijke waarden van de Veluwe en de uiterwaarden;
- De hoge landschappelijke waarden van het kampenlandschap;
- De (blauwe) kwaliteiten en potenties van de IJssel, het Apeldoorns kanaal en Molecatense beek;
- Open agrarisch gebied ten noorden van de A28;
- Cultuurhistorische ligging en uitstraling van Hanzestad Hattem: de voormalige veste ligt prachtig op de uitlopers van het Veluwemassief.

2.3 Landschapstypen Hattem

In paragraaf 2.4. van de structuurvisie Hattem zijn de verschillende landschapstypen in Hattem uitgebreid beschreven. Deze zijn ook weergegeven op pagina 10. In het kader van dit landschapontwikkelingsplan wordt hieronder nogmaals kort ingegaan op de verschillende landschapstypen, waarbij vooral wordt ingezoomd op de kenmerkende opbouw en de ruimtelijke relaties, die binnen de landschapstypen van belang zijn.

Een landschapstype is een karakteristieke combinatie van landschapkenmerken en landschapselementen, die in een bepaalde samenhang voorkomen.

Hattem ligt op de overgang van het hoge Veluwemassief naar het laag gelegen IJsseldal. Het landschap in Hattem kent hiermee rijke gradiënten, die heel sterk samenhangen met de opbouw van het landschap en de ruimtelijke samenhang tussen de verschillende landschapstypen. De occupatie en het gebruik van het landschap hebben zich van oorsprong ook heel sterk gericht op de landschappelijke onderlegger.

Het huidig voorkomen van het landschap hangt af van verschillende aspecten zoals bodem, water en gebruik. In de afgelopen eeuw is het onderscheid tussen de verschillende landschapstypen vervaagd door veranderende agrarische bedrijfsvoering, toename van de verstedelijkingsdruk en de uitbreiding van het infrastructuurele netwerk. De ruimtelijke samenhang en de herkenbaarheid van het landschap heeft hierdoor aan kwaliteit verloren.

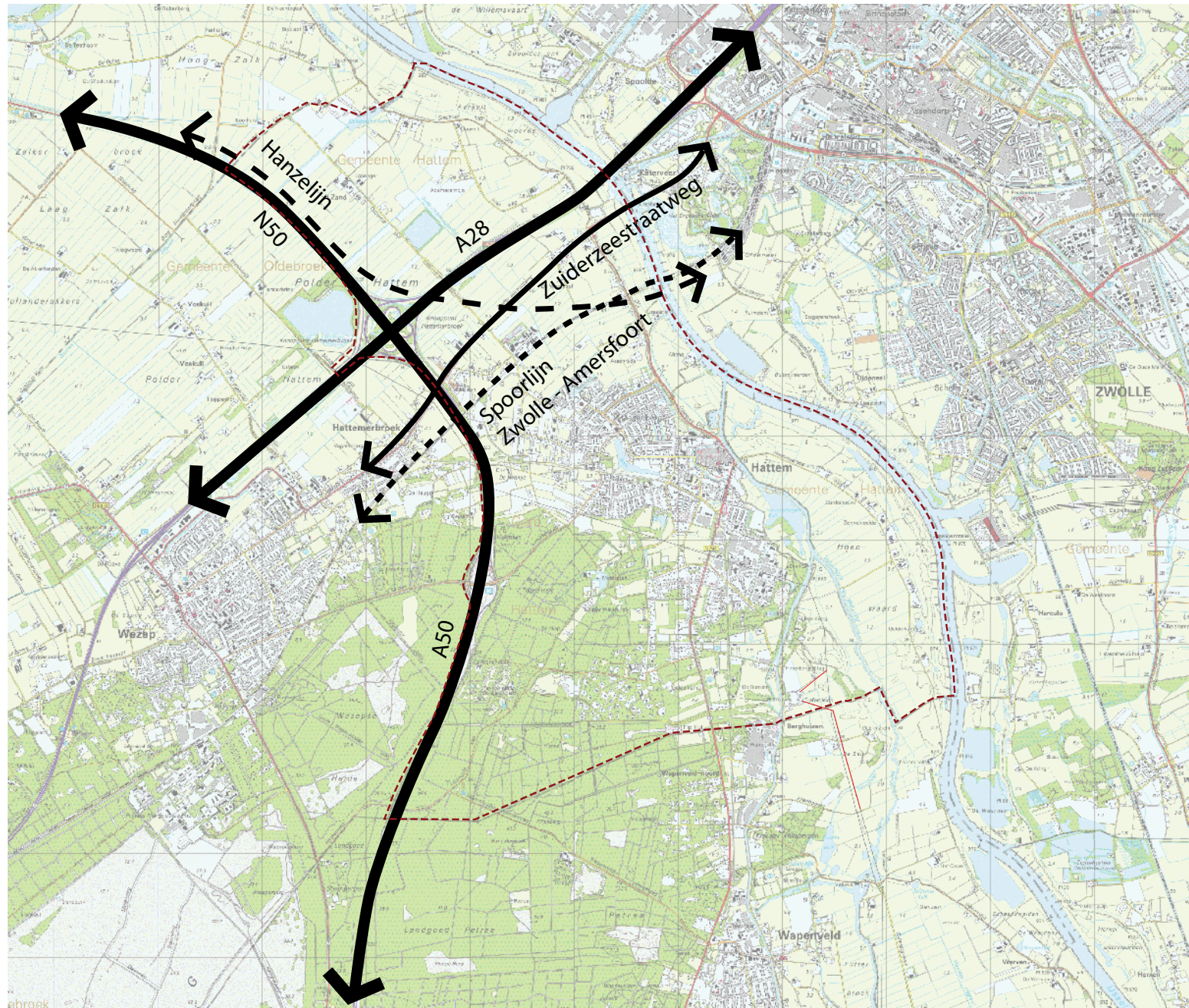
• *het bos- en landgoederenlandschap*

Niet alle woeste gronden werden tot landbouwgrond ontgonnen. Sommige delen waren daarvoor te arm. Door het planten van bossen en de in gebruik name door de mens, ontstond een bosrijker gebied waar voornamelijk landhuizen en kastelen werden gebouwd. Verder was hier weinig bebouwing te vinden. Tegenwoordig is het voornamelijk bosgebied met sporadisch een stukje heide. De massa van het bos vormt een sterk contrast met de aangrenzende open akkers en weiden in het kampenlandschap.

• *het kampenlandschap*

Op de flank van de Veluwe bevindt zich het oorspronkelijke kampenlandschap. Het gebied kenmerkt zich vooral door de aanwezigheid van enken en landbouwgronden op de overgang naar de lager gelegen gebieden. Op de scheiding van hoog en laag ontwikkelden zich linten en wegen evenwijdig aan de hoogte van het gebied met boerderijen en woningen. De wegen volgen ook veelal de natuurlijke vormen van de enken en de aangrenzende ontginningen en hebben daardoor een slingerend karakter. Deze opbouw is heel karakteristiek voor de rand van Veluwe. Op historische kaarten is dit patroon nog heel goed herkenbaar. Dwarsverbindingen tussen de linten maken dit landschap rijk en gevarieerd, met diverse functies en een hoge dichtheid aan landschapselementen.

De toename van bebouwing en de aanleg van infrastructuurele ele-

menten als de A50 en de spoorlijn Zwolle-Amersfoort hebben in de loop van de tijd een aanslag gepleegd op het karakter van het gebied. Structuren zijn doorsneden, gebieden zijn afgesloten van elkaar en ruimtelijke relaties zijn verdwenen.

- *het natte heide- en broekontginningenlandschap*

Op de overgang van het kampenlandschap naar de IJssedal lagen oorspronkelijk de laagste gebieden. Die van de natte heide- en broekontginningen. Deze gronden waren van oorsprong kletsnat en vormden een smalle band rondom het kampenlandschap. Het was een open landschap, dat rationeel werd verkaveld en in gebruik was als hooi- en weiland. De linten en boerderijen vormden oorspronkelijk de rand van dit open landschap.

Het grootste deel van dit landschap is in de huidige situatie opgeslokt door de ontwikkeling van de stad Hattem. Ten zuiden van de stad is nog een smalle strook blijven bestaan op de overgang naar de Hoenwaard en ten noorden van de stad wordt een deel van het uitloopgebied Assenrade nog gekenmerkt door de lage ligging van de oorspronkelijke broekontginningen.

- *het polderlandschap*

Ten noorden van het Veluwemassief bevindt zich de immense polder Hattem. De polder is open en grootschalig verkaveld. Het deel dat binnen de gemeente ligt maakt onderdeel uit van deze grote polder.

Dit deel is eigenlijk maar beperkt van omvang door de aanleg van de N50 en de Hanzelijn, die een sterke ruimtelijke begrenzing van de polder zijn geworden. Daarnaast hebben de A28, de Zuiderzeestraatweg en de spoorlijn Zwolle-Amersfoort het zuidelijk deel van de polder nog eens sterk versnipperd. De ruimtelijke samenhang en het open karakter van dit deel van de polder staan hiermee sterk onder druk.

- *het oeverwallenlandschap*

De polder loopt over in het landschap van de oeverwallen. Dit is de strook tussen het poldergebied en de uiterwaarden van de IJssel. Deze is ontstaan, doordat vlak langs de IJssel door het water zwaardere en grovere sedimentdeeltjes zijn afgezet. Zij hebben gezorgd voor het ontstaan van een verhoging in het landschap, de oeverwal. Door zijn hogere ligging was de oeverwal een geschikte

plek om te wonen. De oeverwal kenmerkt zich dan ook door een rijke ruimtelijke variatie met diverse functies, oorspronkelijk met de oude kern van Hattem als zuidelijkste punt van de oeverwallen. Door de aanleg van de A28, de Zuiderzeestraatweg en de spoorlijn Zwolle-Amersfoort is het deel van de oeverwallen zuidelijk van de A28 sterk van karakter veranderd. De infrastructurele elementen leggen een sterke druk op de beleving van de oeverwal en zorgen er daarnaast voor dat de ruimtelijke samenhang tussen uiterwaard, oeverwal en de achtergelegen kommen (ontginningen) minder herkenbaar zijn.

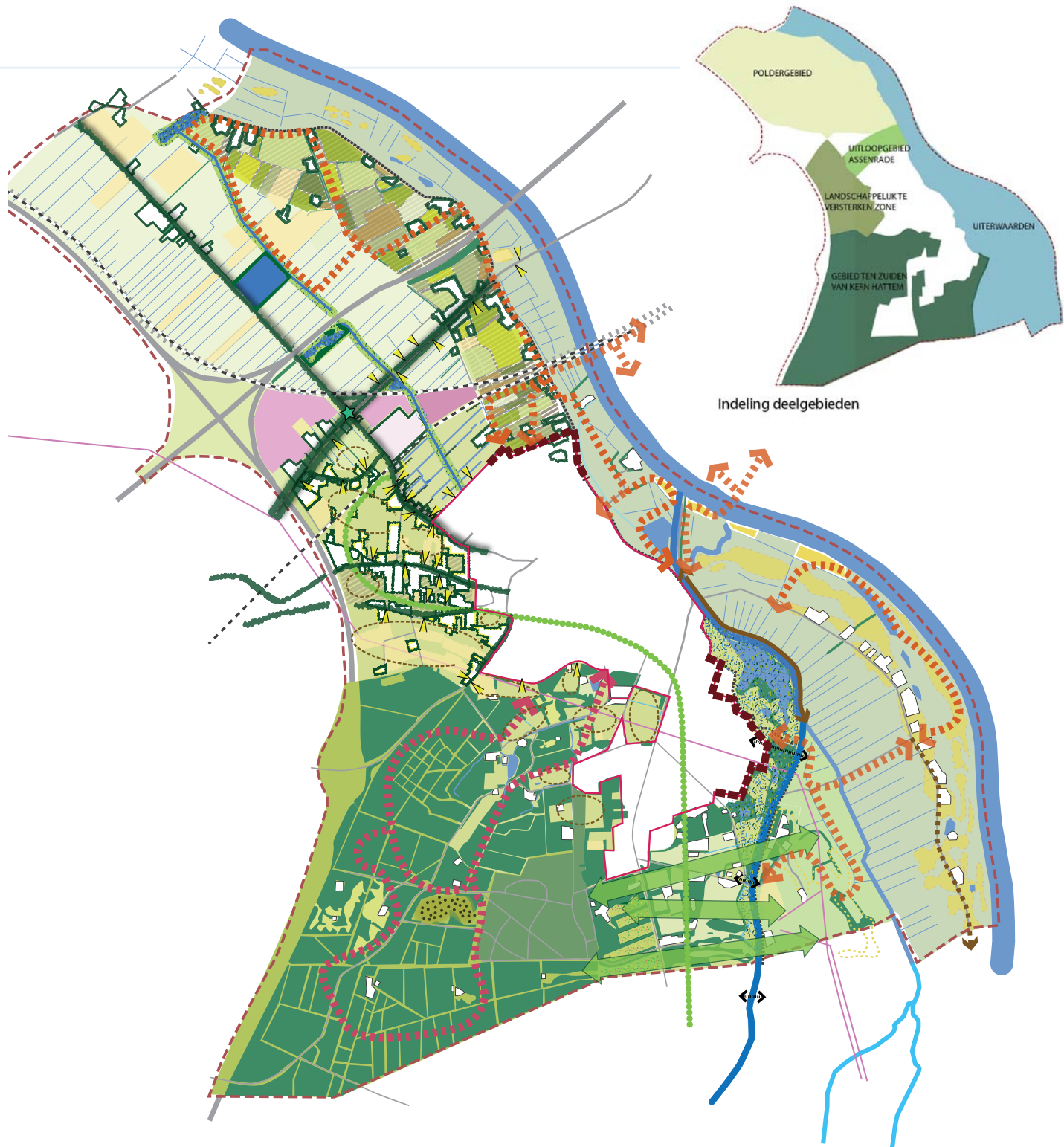
- *het uiterwaardenlandschap*

Het prachtige open uiterwaardenlandschap heeft een gaaf micro-reliëf bestaande uit oude geulen, stroomruggen, tichelgaten en ophogingen. De dijk is altijd een markante grens van de uiterwaarden geweest (en is dat nog steeds), met karakteristieke bebouwing binnendijks op de oeverwal. In de uiterwaarden zijn in de loop van de tijd aan de Hoenwaardseweg, die op een rivierrug ligt, meerdere huizen gebouwd. Dit zijn boerderijen die uit het centrum van Hattem naar deze plek zijn overgebracht.

2.4 Lange lijnen

Naast de landschapstypen zijn er in het gebied vijf “lange lijnen” te onderscheiden, die zich op het eerste gezicht weinig of niets van de verschillende landschappen aan lijken te trekken. Het zijn de A28, de Zuiderzeestraatweg, de spoorlijn Zwolle-Amersfoort, de Hanzelijn en de A50/N50. Het zijn (oude) lijnen, die iets vertellen over hoe Hattem is verbonden met de rest van de wereld. Door hun eigenzinnige tracering (langgerekt, zich weinig aantrekkelijk van eigendommen en ondergrond) is de impact van de lijnen groot. De A50 heeft karakteristieke structuren van het kampenlandschap doorsneden en van elkaar afgesloten, de N50 heeft de polder tot poldertje gemaakt en de A28, Zuiderzeestraatweg, spoorlijn Zwolle-Amersfoort en Hanzelijn hebben de overgang kampenlandschap-ontginningenlandschap-oeverwallen-uitervwaarden vertroebeld. Ook doorsnijden deze lijnen de oorspronkelijke noordwest-zuidoost georiënteerde landschappelijke lijnen, zoals de oeverwal. Er is zo een gebied ontstaan dat ontworteld is geraakt van zijn oorsprong en zoekt naar zijn identiteit.

- Structuurdragende wegbeplanting langs Oostersedijk en historische linten
- Gevarieerd mozaiek van groene functies op de oeverwal
- Behouden en versterken oversteekbaarheid infrastructurele lijnen voor wandelaar/fietser
- Open polder
- Versterken Oude Middelwetering en aanleg natuurvriendelijke oevers en nieuwe natte natuur
- Zoekgebied wandelroutes/ommetjes (bijvoorbeeld klompenpaden)
- Behouden en versterken groene erfinrichting
- Behouden en versterken zichtlijnen
- Aandacht voor achterkanten erven
- Behouden open gebieden
- Knooppunt Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg groen vormgeven
- Zichtbaarheid en beleving van microreliëf (rivierduintjes) in het uiterwaardengebied behouden
- Versterken Roseboomspoor als groene langzaamverkeersverbinding
- Aanbrengen landschapselementen (elzen/knotwilgen) die zichtlijnen geleiden
- Apeldoorns Kanaal versterken als landschappelijke structuurdrager
- Ecologische verbinding Hattemerpoort
- Natuurlijke inrichting akkertjes Gelderkamp
- Landschappelijke inpassing stedelijke uitbreiding Assenrade en herstructureringslocatie 't Veen, met aandacht voor zonering natuur en recreatie
- Versterken natte natuur langs het Apeldoorns Kanaal
- Zoekgebied bewegwijzerde wandelroutes door het bos
- Opwaarderen fietspad Apeldoorns Kanaal
- Nieuwe fietsverbinding richting Heerde
- Voormalige vuilstorlocatie benutten en beheren als wildrustplaats
- Voorgestelde zonering strandjes

3 LANDSCHAPSVISIE

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de visie van Hattem op haar landschap voor de komende 10 jaar. Het landschap houdt niet op bij de gemeentegrenzen, maar sluit aan op het landschap in de buurgemeenten Oldebroek, Heerde en Kampen. Er is dan ook aansluiting gezocht op de visie op het landschap van deze buurgemeenten. In de volgende paragraaf wordt de visie op hoofdlijnen beschreven. Ook is de visie op hoofdlijnen weergegeven op kaart. Daarna wordt de visie uitgewerkt per deelgebied. Daarbij worden eerst de opgaven samengevat. Vervolgens wordt het landschappelijke streefbeeld voor het betreffende deelgebied van de situatie over 10 jaar beschreven. Ook wordt benoemd welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Binnen de maatregelen wordt een onderscheid gemaakt in:

Meeliften:

Gebruik maken van het beleid en de inzet van hogere overheden en daarin positief meedenken. Voorbeelden zijn de ontwikkeling van de Hattemerpoort, beheerplannen Natura 2000 Rijntakken en Veluwe en de Kaderrichtlijn Water. Dit beleid gaat gepaard met investeringen in het landschap en heeft een ruimtelijke impact. Het LOP geeft aan hoe de gemeente op die ruimtelijke impact in wil spelen, zodanig dat de landschappelijke opbouw versterkt of ten minste geen geweld aangedaan wordt.

Sturen:

Het bieden van kaders voor initiatieven en ontwikkelingen en andere partijen aansporen om ontwikkelingen tot stand te brengen. Het LOP geeft de voorwaarden vanuit het landschap aan, waaronder ze plaats kunnen vinden.

Bijdragen:

Zelf projecten uitvoeren en/of financieren en op eigen grond ontwikkelingen initiëren, die bijdragen aan het landschappelijke streefbeeld van het betreffende gebied. Voor de financiering van aanleg, herstel en beheer van landschapselementen wil de gemeente onderzoeken welke mogelijkheden en kansen het opzetten van een systeem van groene diensten² en een landschapsfonds bieden.

3.2 Visie op hoofdlijnen

De visie op hoofdlijnen is weergegeven op de kaart op pagina 14.

3.2.1 Landschap

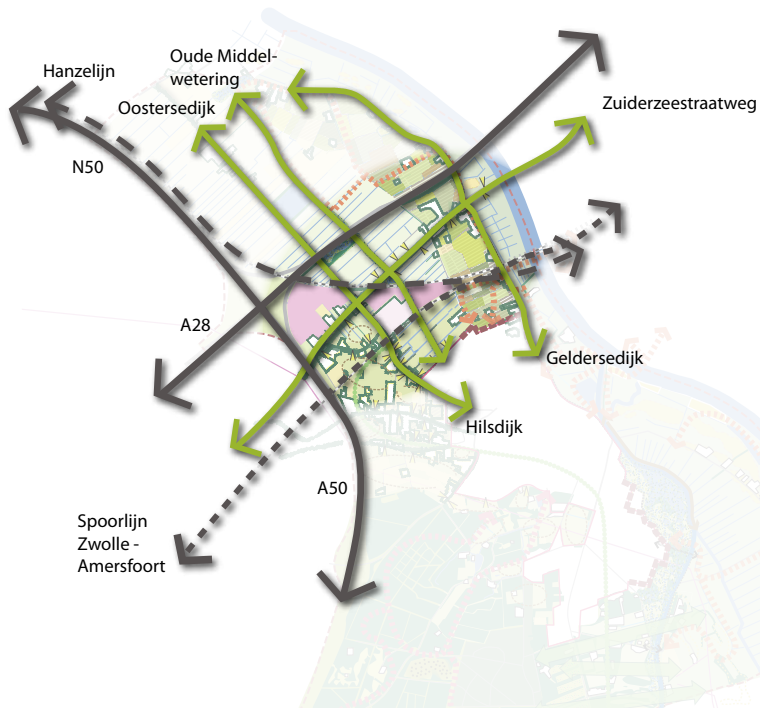
Het landschap van Hattem kent een grote diversiteit. De overgang van de Veluwe naar de IJsselvallei heeft gezorgd voor een groot aantal landschapstypen op een relatief klein oppervlak: bossen, open polders, uiterwaarden en kleinschalig kampen- en oeverwal-landschap. Dat is niet alleen interessant voor bewoners en recreanten, maar ook voor flora en fauna. Hattem wil deze diversiteit aan landschapstypen behouden en verder ontwikkelen. Dit gebeurt door het versterken van de unieke, onderscheidende kenmerken en het in stand houden en versterken van de grenzen en overgangen ertussen. Dit vraagt om maatwerk. Soms is het bewaren van de openheid het aangewezen middel (open poldergebied, gebied ten westen van de Hoenwaardseweg, maar ook de overgebleven akkers op de flank van de Veluwe). Op andere plekken is de aanplant van groen een beter middel, zoals in het gebied ten zuiden van de kern en langs veel van de structuurdragende lijnen in het landschap, zoals langs de Zuiderzeestraatweg en de Apeldoornseweg.

Het landschap van Hattem wordt niet “op slot” gezet. Ontwikkelingen moeten mogelijk blijven. Ontwikkelingen zoals de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur, maar ook rode ontwikkelingen ten behoeve van wonen en recreatie en ontwikkelingen, die nodig zijn voor het in stand houden van een vitale landbouw of een waterveilige toekomst. Belangrijk is dat deze ontwikkelingen op een goede manier worden ingepast in de landschappelijke structuur en dat de effecten op aspecten als beleving, natuurwaarden en gebruik worden geminimaliseerd. Hoe en waar verschilt weer per landschapstype.

Het gebied direct ten noordwesten van de kern kent de grootste dynamiek. Door de aanwezigheid van grootschalige infrastructuur (spoorlijnen, autosnelweg) en van een aantal lange lijnen in het historisch gegroeide landschap (Zuiderzeestraatweg, Middelwetering) is in het gebied een soort schaakbord ontstaan (zie figuur op pagina 17). Belangrijk is dat elk van de “vakken van het schaakbord” goed kan functioneren en er aantrekkelijk uitziet, ook gezien vanaf de grote wegen en spoorlijnen door het gebied. Daarnaast dienen de structuurdragende lijnen als verbindende lijnen tussen de kern Hattem en het landschap van het buitengebied (Oostersedijk, Oude Middelwetering en Geldersedijk/oeverwal) te worden versterkt.

²Tijdens het opstellen van het LOP, heeft de provincie besloten in 2011 geen subsidie vanuit de regeling Vitaal Gelderland beschikbaar te stellen voor het opstellen van een GUP en de uitvoering van groene diensten. De provincie wil de invulling van groenblauwe diensten, waaronder de mogelijkheden voor cofinanciering door partners, eerst onderzoeken. Het is nog onzeker of de subsidieregeling daarna opnieuw wordt opengesteld.

De gemeente wil nadrukkelijk de regie van de ontwikkeling van het schaakbord in handen nemen. Dit doet de gemeente door gericht te sturen in de rode ontwikkelingen, groene en recreatieve kwaliteit te realiseren en de relaties tussen stad en ommeland te herstellen. Nieuwe bedrijventerreinen moeten zorgvuldig landschappelijk worden ingepast en patronen in het gebied moeten worden versterkt met groen.

Ook in het gebied ten zuidoosten van de kern zal de gemeente de regie in handen nemen. Door het herontwikkelen van het bedrijventerrein 't Veen tot nieuw woongebied zal de (recreatieve) druk op het omliggende landschap toenemen. Daar liggen een aantal aantrekkelijke gebieden (Het Algemeen Veen, Wiessenbergsche Kolk, gebied rondom het Apeldoorns Kanaal en de weide omgeving van de Hoenwaard), die op dit moment grote landschaps- en natuurwaarden hebben. Bovendien ligt hier de opgave tot realisatie van de Hattemerpoort en zijn er initiatieven rond de golfbaan van Hattem. Het credo is hier het behoud van de bestaande waarden, het sturen van de recreatieve druk en daarbij meeliften op geplande ontwikkelingen van hogere overheden.

3.2.2 Natuur

Hattem kent een groot aantal bijzondere natuurwaarden. Afwisseling tussen hoog en laag, droog en nat, voedselrijk en voedselarm zorgt voor diversiteit in groei- en leefplaatsen. De kwelstromen vanaf de Veluwe (onder andere zichtbaar in de sprengen) zijn in dat opzicht bijzonder en ook de dynamiek van het rivierwater in de uiterwaarden langs de IJssel draagt bij aan de afwisseling in landschaps- en natuurwaarden. Door de (voorlopige) aanwijzing van de Natura 2000-gebieden Rijntakken en Veluwe en de ontwikkeling van de Hattemerpoort, worden de natuurwaarden in deze gebieden beschermd en verder ontwikkeld. Hattem lift op deze initiatieven mee en benut haar natuurwaarden daarmee optimaal.

Daarnaast draagt het stimuleren en faciliteren van particulier natuur- en landschapbeheer bij aan de versterking van de natuurwaarden. De gemeente wil onderzoeken wat zij hierin kan betekenen.

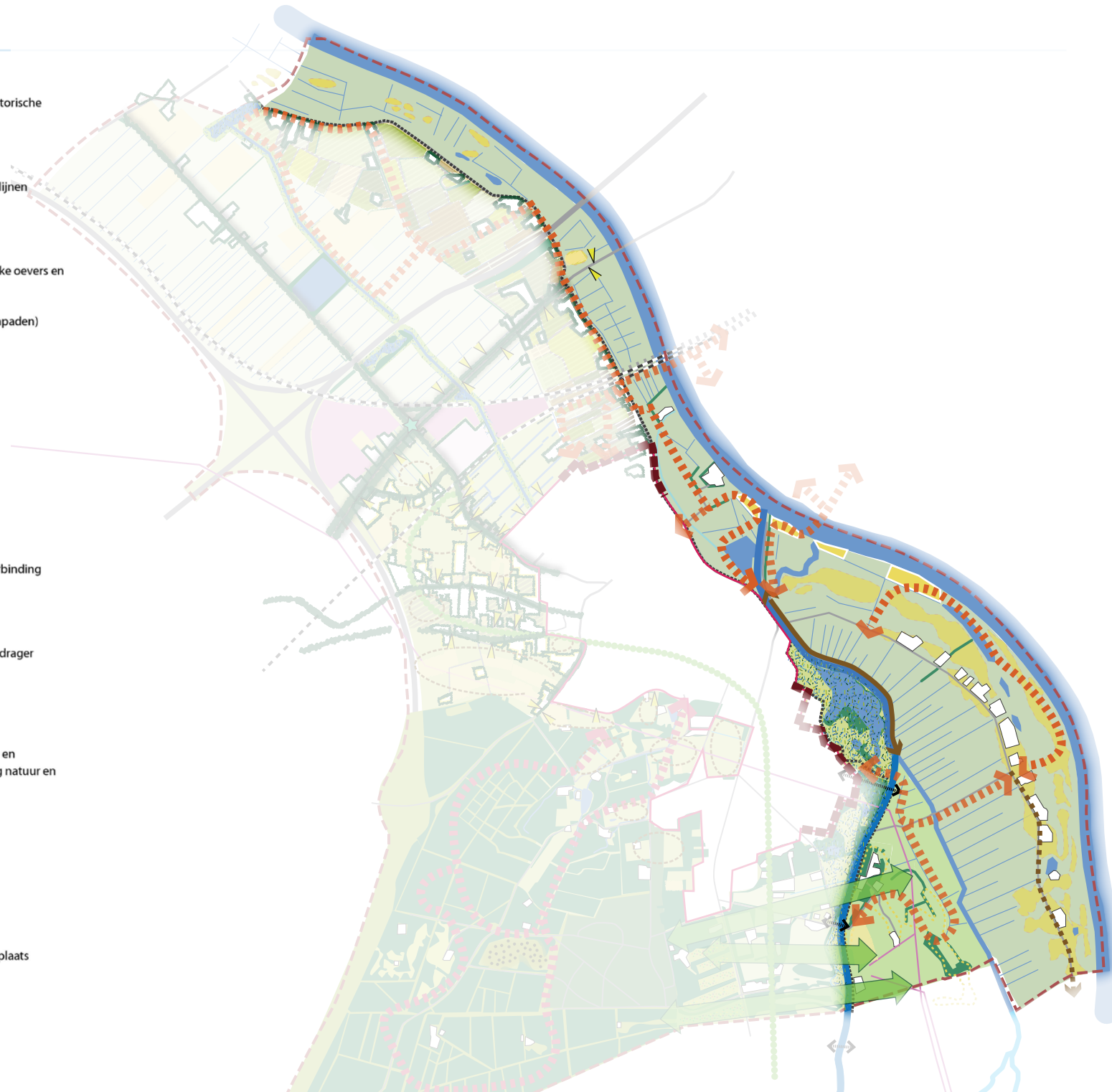
3.2.3 Recreatie

Recreatie en toerisme is één van de belangrijkste sectoren voor het behoud van werkgelegenheid, het voorzieningenniveau en de leefbaarheid in de gemeente in de toekomst. Hiervoor is het van belang dat de kwaliteit van het landschap van Hattem voor de toekomst gewaarborgd blijft, wordt versterkt, maar ook nog meer beleefbaar wordt gemaakt. De recreatieve druk op landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden, moet daarbij gestuurd worden. Dit geldt met name in gebieden, die intensief worden gebruikt en waar grote ecologische waarden aanwezig zijn, zoals het overgangsgedebied tussen 't Veen en de uiterwaarden en het zuidelijke bosgebied. Ook gaat het om de uiterwaarden en de zone langs het Apeldoorns Kanaal, waar de gemeente kansen ziet om de IJssel en het Apeldoorns Kanaal beter beleefbaar te maken. Om verrommeling tegen te gaan, dienen recreatieve ontwikkelingen in de stadsrandzone landschappelijk goed ingepast te worden. Vanuit de stad dienen er voldoende wandelmogelijkheden te zijn richting polder, uiterwaarden en de Veluwe. Routes sluiten aan bij bestaande routes in de omgeving: bijvoorbeeld via Hanzeboog en pont worden de uiterwaarden van Hattem en Zwolle met elkaar verbonden. Klompenpaden in Hattem sluiten aan bij klompenpaden in Oldebroek en Heerde waardoor een groter aaneengesloten wandelgebied ontstaat. De belevingswaarden in routes worden geoptimaliseerd door het herkenbaar maken van cultuurhistorische en ecologische waarden en door de afwisseling van openheid, geslotenheid, watertjes, enz.

3.2.4 Landbouw

In het buitengebied van Hattem speelt de landbouw een belangrijke rol. Naast de grote bedrijven, die doorontwikkelen, zijn er veel bedrijven met nevenfuncties in de recreatieve sector of het natuur- en landschapsbeheer. Met name in het poldergebied wil de gemeente de landbouw de ruimte geven om zich verder te ontwikkelen. Hier is ruimte voor bedrijven om ook in de toekomst nog te kunnen blijven concurreren met andere bedrijven. In andere gebieden wordt vooral ingezet op verbreding van de landbouw. Zo komt de landbouw in de uiterwaarden steeds meer ten dienste van het landschapbeheer te staan.

- Structuurdragende wegbeplanting langs Oostersedijk en historische linten
- Gevarieerd mozaiek van groene functies op de oeverswal
- Behouden en versterken oversteekbaarheid infrastructurele lijnen voor wandelaar/fietser
- Open polder
- Versterken Oude Middelwetering en aanleg natuurvriendelijke oevers en nieuwe natte natuur
- Zoekgebied wandelroutes/ommetjes (bijvoorbeeld klompenpaden)
- Behouden en versterken groene erfinrichting
- Behouden en versterken zichtlijnen
- Aandacht voor achterkanten erven
- Behouden open gebieden
- Knooppunt Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg groen vormgeven
- Zichtbaarheid en beleving van microreliëf (rivierduintjes) in het uiterwaardengebied behouden
- Versterken Roseboomspoor als groene langzaamverkeersverbinding
- Aanbrengen landschapselementen (elzen/knotwilgen) die zichtlijnen geleiden
- Apeldoorns Kanaal versterken als landschappelijke structuurdrager
- Ecologische verbinding Hattemerpoort
- Natuurlijke inrichting akkertjes Gelderkamp
- Landschappelijke inpassing stedelijke uitbreiding Assenrade en herstructureringslocatie 't Veen, met aandacht voor zonering natuur en recreatie
- Versterken natte natuur langs het Apeldoorns Kanaal
- Zoekgebied bewegwijzerde wandelroutes door het bos
- Opwaarderen fietspad Apeldoorns Kanaal
- Nieuwe fietsverbinding richting Heerde
- Voormalige vuilstorlocatie benutten en beheren als wildrustplaats
- Voorgestelde zonering strandjes

3.3 Visie op deelgebieden

3.3.1 Uiterwaarden

Opgaven

- Behouden en versterken van de aanwezige natuurlijke en landschappelijke waarden door een meer natuurlijke inrichting van de IJssel en het beschermen en ontwikkelen van (hardhout)ooibos op hoogwatervrije delen en stroomdalgrasland.
- Mogelijkheden blijven bieden voor de ontwikkeling van kleinschalige economische functies (wonen en recreatie) aan de Hoenwaardseweg en handvatten geven voor de landschappelijke inpassing hiervan.
- Meer richting geven aan het ruimtegebruik van de Hoenwaard.
- De uiterwaarden meer extensief toegankelijk maken voor recreanten, rekening houdend met de randvoorwaarden vanuit Natura 2000 en de beleidslijn Grote Rivieren.
- Het Apeldoorns Kanaal beter op de kaart zetten als landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol element en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan vergroten.

Streefbeeld

In de uiterwaarden heeft de IJssel meer de ruimte gekregen. Door een natuurlijke inrichting van de oevers zijn strandjes ontstaan, waarvan een aantal toegankelijk is voor recreanten. Het landschap bestaat voor een groot deel uit stroomdalgrasland met op enkele plaatsen (hardhout)ooibos op de hoogwatervrije delen. Ook karakteristieke landschapselementen als meidoornhagen en wilgensingels geven kleur aan het gebied. De unieke en vrijwel intacte geomorfologische waarden zijn niet aangetast. De rode brug van de Hanzelijn domineert het zicht over de IJssel. De uiterwaarden vormen het leefgebied van bittervoorn, kleine modderkruiper, grote modderkruiper, rivierduinpad, kamsalamander en bever. Ook komen er bijzondere vogels voor, zoals de kwartelkoning en porseleinhoen.

Het gebied vormt tevens een belangrijk weidevogelgebied. De Wiessenbergsche Kolk is een natuurparel en vormt de natuurlijke biotoop van de bever. De Grift heeft een natuurlijk karakter gekregen. De uiterwaarden worden extensief beheerd. Recreanten kunnen wandelen en fietsen in het gebied. Om de natuur te beschermen, is er een zonering aangebracht in plekken, die wel of niet toegankelijkheid zijn voor recreanten.

Het Apeldoorns Kanaal is schoon en bevaarbaar en duidelijk zichtbaar in het gebied. Langs het kanaal loopt een fietspad. Het Apeldoorns Kanaal en de uiterwaarden vormen gezamenlijk “de waterpoort naar de Veluwe”.

De nog aanwezige agrarische bedrijven staan steeds meer ten dienste van het agrarisch natuur- en landschapbeheer in het gebied. Aan de Hoenwaardseweg is nog enkele agrarische bebouwing aanwezig. De meeste gebouwen zijn echter omgezet in woningen. Bij enkele gebouwen is sprake van kleinschalige recreatieactiviteiten, zoals de verkoop van streekproducten aan huis, een natuureducatiecentrum, een atelier of bed & breakfastaccommodatie. Deze functies zijn goed ingepast in het landschap.

Cultuurhistorische elementen, zoals kazematten en de Hezenbergersluis zijn duidelijk zichtbaar en beleefbaar. Ook is er een plaquette geplaatst ter herinnering aan oude IJsselbrug. De karakteristieke bebouwing, zoals de steenfabriek en de bebouwing bij IJsselstein worden gekoesterd en herbergen wellicht een landschapsgerichte functie.

MaatregelenMeeliften:

- Beschermen van de natuurwaarden in de uiterwaarden via de instandhoudingsdoelen vanuit Natura 2000-gebied Rijntakken. Het gaat daarbij om habitattypen (water, natte natuur, nat grasland, ruigte, hardhoutoobos) en habitatsoorten (bitter voorn, kleine modderkruiper, grote modderkruiper, rivierduinpad, kamsalamander, bever en diverse broed-, water- en weidevogels en ganzen).
- Voor natuurontwikkeling aansluiten bij de ontwikkelingen binnen het project Hattemerpoort:
 - o Mede afhankelijk van de consequenties voor de doorstroombaarheid op basis van de beleidslijn Grote Rivieren wordt in het zuidwestelijke deel op de hoge delen (hardhoutooi)bos gerealiseerd.
 - o Voor de Hoenwaard is een collectief beheerplan opgesteld ten behoeve van weidevogels. Verder wordt in overeenstemming met het natuurbeheerplan particulier agrarisch natuurbeheer gestimuleerd.
 - o Het meest zuidelijke deel van het gebied is vrijwel geheel begrensd als Nieuwe Natuur. Hier wordt vooral ingezet op particuliere realisatie van natuur, met name droge en vochtige graslanden en moeras.
 - o De kwaliteit van de oppervlaktewateren, weteringen, sloten en kolken wordt verbeterd en voldoet daarmee aan de Kaderrichtlijn Water.
- Bescherming van weidevogels op basis van het streekplan Gelderland door tegengaan doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en verstoring.
- (Deels) ontstenen en natuurvriendelijk inrichten van de oevers van de IJssel via de Kaderrichtlijn Water.
- Ontwikkelen van een meer natuurlijke Grift door het waterschap Veluwe.
- Samen met provincie, waterschap Veluwe en aanliggende gemeenten, het Apeldoorns Kanaal meer recreatief aantrekkelijk maken. Voor het traject Hattem-Heerde zijn er concrete plannen om het Apeldoorns Kanaal te baggeren, het verontreinigde slib af te voeren en het kanaal bevaarbaar te maken. Ook wordt ernaar gekeken op welke plekken langs het Apeldoorns Kanaal rustplaatsen met bijbehorende voorzieningen kunnen worden gecreëerd.

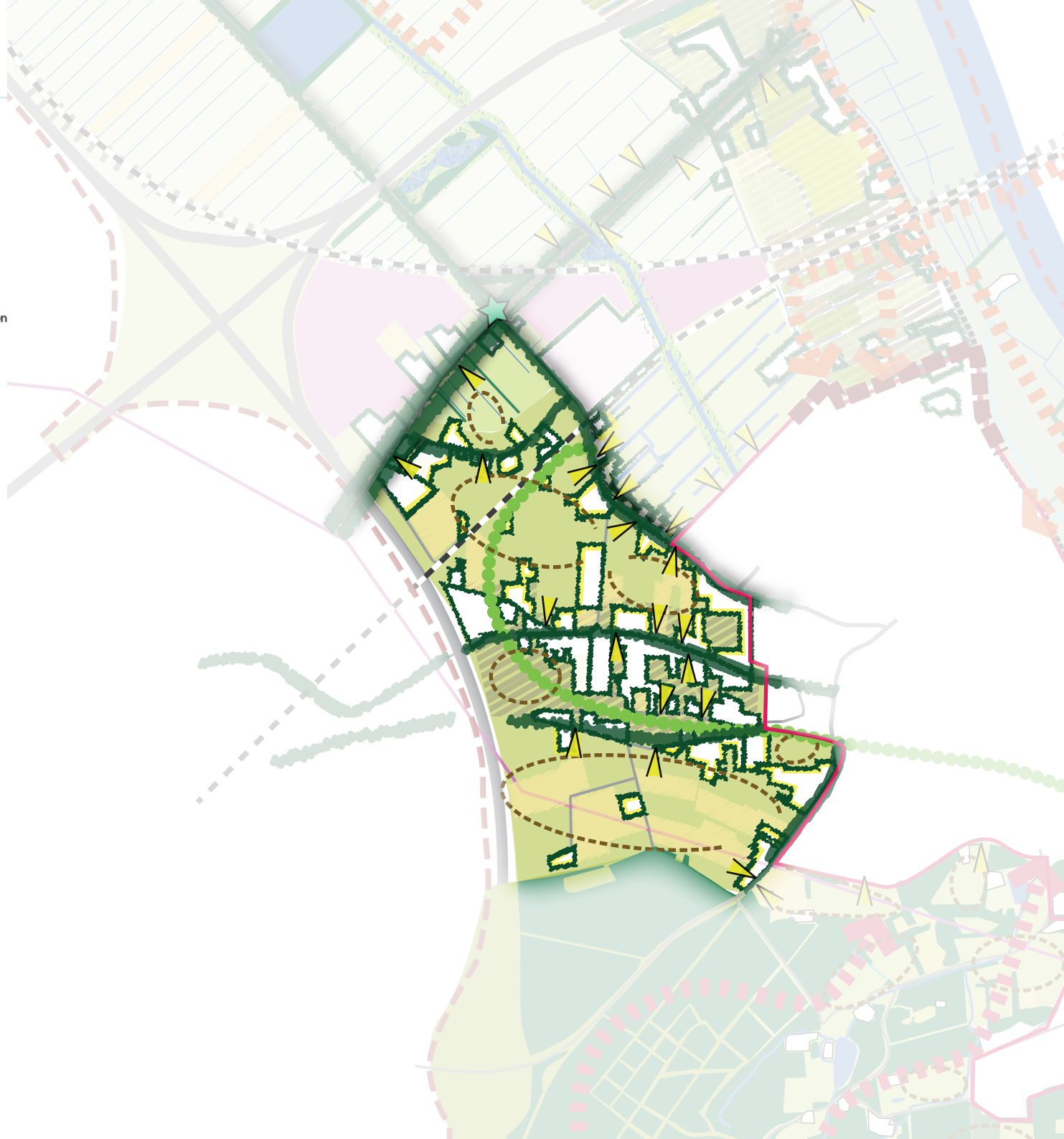
Sturen:

- Hagen en beplantingen behouden als typerende relicten.
- Rode ontwikkelingen in de uiterwaarden enkel mogelijk maken op basis van het Functieveranderingsbeleid Noord-Veluwe en de mogelijkheden vanuit de Beleidslijn Grote rivieren en beheerplan Natura 2000.
- Bij functieverandering naar wonen en het ontwikkelen van recreatieve nevenactiviteiten in de bebouwing aan de Hoenwaardseweg, rekening houden met de randvoorwaarden vanuit het beheerplan Natura2000 Rijntakken en de beleidslijn Grote rivieren. Op het moment dat er een initiatief tot functieverandering is, dient de initiatiefnemer op eigen kosten een beeldkwaliteitsplan op te stellen. Daarnaast eisen stellen aan erfbeplanting, zodat de bebouwing meer onder deel uitmaakt van de landschapsstructuur. Erfbeplanting bestaat in ieder geval uit inheemse soorten en dan bij voorkeur soorten, die in dit landschapstype thuishoren, zoals walnoot, es en linde.
- In overleg met het Geldersch Landschap de toegang tot de Wiessenbergsche Kolk zoneren. Dit in verband met de aanwezigheid van belangrijke natuurwaarden op deze plek.
- Karakteristieke bebouwing en cultuurhistorische elementen in stand houden en daarbij positief meedenken over nieuwe ontwikkelingen, die hieraan bijdragen en landschapsgerichte functie-invullingen.

Bijdragen:

- Toegankelijker maken van de uiterwaarden voor recreanten. In aansluiting op bestaande routestructuren, ook aan de overkant van de IJssel, wordt het aantal wandelmogelijkheden in de vorm van klompenpaden in de uiterwaarden uitgebreid.
- Zoneren van gebieden waar extensieve recreatie kan plaatsvinden: struinnatuur en strandjes.
- Opwaarderen van het fietspad langs het Apeldoorns Kanaal.
- Cultuurhistorische elementen meer zichtbaar maken en (via opname van de elementen in wandelroutes, bebording en informatie via GPS) beter beleefbaar maken voor recreanten en toeristen.

- Structuurdragende wegbeplanting langs Oostersedijk en historische linten
- Gevarieerd mozaiek van groene functies op de oeverwal
- Behouden en versterken overstekbaarheid infrastructurele lijnen voor wandelaar/fietser
- Open polder
- Versterken Oude Middewetering en aanleg natuurvriendelijke oevers en nieuwe natte natuur
- Zoekgebied wandelroutes/ommetjes (bijvoorbeeld klompenpaden)
- Behouden en versterken groene erfinrichting
- Behouden en versterken zichtlijnen
- Aandacht voor achterkanten erven
- Behouden open gebieden
- Knooppunt Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg groen vormgeven
- Zichtbaarheid en beleving van microreliëf (rivierduintjes) in het uiterwaardengebied behouden
- Versterken Roseboomspoor als groene langzaamverkeersverbinding
- Aanbrengen landschapselementen (elzen/knotwilgen) die zichtlijnen geleiden
- Apeldoorns Kanaal versterken als landschappelijke structuurdrager
- Ecologische verbinding Hattemerpoort
- Natuurlijke inrichting akkertjes Gelderkamp
- Landschappelijke inpassing stedelijke uitbreiding Assenrade en herstructureringslocatie 't Veen, met aandacht voor zonering natuur en recreatie
- Versterken natte natuur langs het Apeldoorns Kanaal
- Zoekgebied bewegwijzerde wandelroutes door het bos
- Opwaarderen fietspad Apeldoorns Kanaal
- Nieuwe fietsverbinding richting Heerde
- Voormalige vuilstorlocatie benutten en beheren als wildrustplaats
- Voorgestelde zonering strandjes

3.3.2 Landschappelijk te versterken zone

Opgaven

- Behouden van de karakteristieke openheid van de enk.
- Behouden en versterken van de karakteristieke lintstructuur met doorzichten naar de open gebieden.
- Versterken van de landschappelijke kwaliteit van de Zuiderzeestraatweg.
- Landschappelijke inpassing van het bedrijvenpark Hattemberbroek langs de Zuiderzeestraatweg.
- Vanuit het woningbouwprogramma ligt er geen opgave voor woningbouw in dit gebied, afgezien van functieverandering.
- Inzetten van het Roseboomspoor als een functioneel element (langzaam verkeersroute Hattem-Zwolle) en ruimtelijk element.

Streefbeeld

Het gebied vormt de “Poort naar de Veluwe” vanuit het noorden. Het landschap bestaat uit een ruimtelijke afwisseling van open en besloten delen met enken, gebouwen (boerderijen) en bosjes. Deze afwisseling vormt een belangrijke landschappelijke kwaliteit in dit gebied. De Hilsdijk, het Vijzelpad en de Enkweg/Oude Kerkweg/De Wrangle zijn en blijven de belangrijkste dragende lintstructuren in het gebied. De op de visiekaart aangewezen kenmerkende open doorzichten vanaf de linten en open gebieden zijn open gebleven. Nieuwe ontwikkelingen voegen zich naadloos in de structuur van dit gebied, waardoor een prachtig mozaïek van rood en groen ontstaat. Nieuwe (rode) ontwikkelingen zijn mogelijk, maar wel geconcentreerd op bestaande kavels. Denk hierbij aan herbouw of sloop van landschapontsierende stallen/gebouwen en nieuwbouw op de locatie van de gesloopte stallen. De ruimtelijke kwaliteit wordt hierdoor versterkt en bestaande groene ruimtes blijven gehandhaafd.

Het Roseboomspoor is landschappelijk versterkt en vormt een ruimtelijk en functioneel element, dat de verbinding legt tussen Hattem en Zwolle. Dit gebied vormt een aantrekkelijke zone voor fietsers wandelaars en ruiters, die kunnen genieten van het prachtige, kleurrijke en kleinschalige karakter van dit gebied.

Maatregelen

Meeliften:

- In regionaal verband de Zuiderzeestraatweg weer “op de kaart zetten” door de landschappelijke kwaliteit langs de weg te versterken.
- Op basis van de door de provincie Gelderland aangewezen Zoekzone landschappelijke versterking, bestaande landschappelijke kwaliteiten behouden en versterken. Gemeente Hattem zet daarbij in op:
 - o Het definiëren van de open doorzichten vanaf het lint het gebied in en het open houden hiervan.
 - o Op de overige erven ontwikkelingen mogelijk maken, mits deze landschappelijk goed zijn ingepast.

Sturen:

- Behoud van doorzichten en open ruimtes langs de historische linten, zoals aangegeven op de visiekaart.
- Openhouden van aanwezige akkercomplexen. Tegengaan van een verdere verstedelijking van het gebied.
- Open houden van open ruimtes, zoals aangegeven op de visiekaart.
- Behoud van bestaande beplantingsstructuren in de vorm van kleine bosjes, maar ook kavelgrensbeplantingen en erfbeplanting.
- De randen van de erven en de zichten naar de open ruimtes moeten opgaan in het landschap.
- Uitstraling achterkanten van erven: niet verder naar achteren, groene inheemse afronding en landschapontsierende stallen/gebouwen slopen.
- Karakteristieke en historische bebouwing koesteren en waar mogelijk herstellen, waardoor de cultuurhistorie van de plek behouden blijft.

Bijdragen:

- Behouden en versterken van wegbeplantingen, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit en de continuïteit van met name de oude linten waarborgen en versterken.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor functieverandering in dit gebied.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het via groene diensten faciliteren van beheer, herstel en aanleg van houtwallen, singels en bosjes, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit.
- Landschappelijke kwaliteit langs Zuiderzeestraatweg verbeteren door aanleg van brede dubbele laanbeplanting, die bijdraagt aan de ruimtelijkheid van de weg en tevens een goede overgang vastlegt naar het toekomstig bedrijventerrein.
- Het knooppunt van de Hilsdijk met de Zuiderzeestraatweg (het deel tussen de Schipsweg en de A28) groen vormgeven, waar door het voldoende body heeft om de samenhang met het landschap te behouden en versterken.
- Ontwikkelen van het Roseboomspoor als een recreatieve en landschappelijke verbinding.
- In de directe nabijheid van de manege onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het scheiden van ruiterspaden en wandel- en fietspaden.

- Structuurdragende wegbeplanting langs Oostersedijk en historische linten
- Gevarieerd mozaiek van groene functies op de oeverwal
- Behouden en versterken oversteekbaarheid infrastructurele lijnen voor wandelaar/fietser
- Open polder
- Versterken Oude Middelwetering en aanleg natuurvriendelijke oevers en nieuwe natte natuur
- Zoekgebied wandelroutes/ommetjes (bijvoorbeeld klompenpaden)
- Behouden en versterken groene erfinrichting
- Behouden en versterken zichtlijnen
- Aandacht voor achterkanten erven
- Behouden open gebieden
- Knooppunt Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg groen vormgeven
- Zichtbaarheid en beleving van microreliëf (rivierduintjes) in het uiterwaardengebied behouden
- Versterken Roseboomsloop als groene langzaamverkeersverbinding
- Aanbrengen landschapselementen (elzen/knotwilgen) die zichtlijnen geleiden
- Apeldoorns Kanaal versterken als landschappelijke structuurdrager
- Ecologische verbinding Hattemerpoort
- Natuurlijke inrichting akkertjes Gelderkamp
- Landschappelijke inpassing stedelijke uitbreiding Assenrade en herstructureringslocatie 't Veen, met aandacht voor zonering natuur en recreatie
- Versterken natte natuur langs het Apeldoorns Kanaal
- Zoekgebied bewegwijzerde wandelroutes door het bos
- Opwaarderen fietspad Apeldoorns Kanaal
- Nieuwe fietsverbinding richting Heerde
- Voormalige vuilstorlocatie benutten en beheren als wildrustplaats
- Voorgestelde zonering strandjes

3.3.3 Polder

Opgaven

- Het contrast van de polder met de oeverwal en zijn afwisselende en gevarieerde opbouw versterken.
- De openheid en het agrarisch karakter van het poldergebied ten noorden van de A28 behouden en waar mogelijk versterken.
- De karakteristiek van de oeverwal versterken door een mozaïek van groene functies op de oeverwal mogelijk te maken.
- Versterken van de structuurdragende lijnen als verbindende lijnen tussen de kern Hattem en het landschap van het buitengebied. (Oostersedijk, Oude Middelwetering en Geldersedijk/oeverwal)
- Versterken van de landschappelijke kwaliteit van de Zuiderzeestraatweg en bijzondere plekken langs de weg beter beleefbaar maken
- Landbouw de ruimte geven en gedifferentieerde vormen van agrarisch gebruik met name toestaan op de oeverwal.
- Aandacht voor de inpassing en uitstraling van bedrijventerreinen Netelhorst en Hattemerbroek.

Streefbeeld

De polder is een open, agrarisch landschap met een fijnmazig slotenpatroon. De Oostersedijk loopt hier als een ontginningslint doorheen, aangezet met beplanting aan weerszijden van de weg. Bebouwing is geconcentreerd langs de Oostersedijk bij 't Zand, met groene erfranden naar het landschap. De Oude Middelwetering en de aanwezige waterplassen en kolken hebben met natuurlijke oevers meer betekenis voor de natuur, maar ook voor de recreant. Een wandelpad langs de wetering maakt het landschap toegankelijk en beleefbaar. De oeverwal staat in contrast met de polder en is afwisselend en gevarieerd van opbouw. De Geldersedijk en Ierstweg zijn slingerende wegen met daarlangs oude erven met een zeer groene erfinrichting, maar ook met ruimte voor nieuwe erven en groene functies als een boomgaard/plukweide, landschapswinkel of een boerencamping. Een wandelrondje langs de Oude Middelwetering

via de polder terug over de oeverwal maakt de afwisseling in het gebied beleefbaar.

Ten zuiden van de A28 is de openheid van de polder en de gevarieerde oeverwal nog steeds goed herkenbaar. Ook hier maken de robuuste dragende structuren van de Oostersedijk, de Oude Middelwetering en zone van de oeverwal het landschap herkenbaar. Voor de wandelaar en fietser vormen deze de verbindende lijnen naar Hattem. De Hanzelijn vormt hierbij een autonome zwevende lijn door het gebied, die op meerdere punten passeerbaar is. Ook de Zuiderzeestraatweg krijgt meer betekenis. De landschappelijke inpassing van de weg wordt afgestemd op het aangrenzende landschap, waardoor de relatie en samenhang tussen weg en landschap duidelijker herkenbaar wordt.

Maatregelen

Meeliften:

- Aansluiten op de ontwikkeling van natuurlijke oevers langs de Oude Middelwetering door het waterschap Veluwe. Op die manier wordt de Oude Middelwetering als landschappelijke verbinding tussen Hattem en het buitengebied versterkt.
- Bescherming van weidevogels op basis van het streekplan Gelderland door tegengaan doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en verstoring.
- In regionaal verband de Zuiderzeestraatweg weer "op de kaart zetten" door bijzondere en historische plekken langs de weg beter zichtbaar te maken en de landschappelijke kwaliteit langs de weg te versterken.
- De landschappelijke inpassing van de Hanzelijn verzorgt Prorail.
- Inspelen op het beleid van het waterschap Veluwe om schouwpaden meer open te stellen voor recreatief medegebruik en in overleg treden over de mogelijkheden hiervoor langs de Oude Middelwetering. Het wandelpad midden door de polder, zorgt ervoor dat het open poldergebied goed te ervaren is.

Sturen:

- Inpassen van eventuele rode functies langs de Oostersedijk, moet langs de weg plaatsvinden en met een goede groene afronding naar het open landschap.
- Inpassen van rode functies op de gevarieerde oeverwal, mag verspreid in het gebied plaatsvinden, met een robuuste erfbeplanting van hagen en bomen, bij voorkeur met boomweide of boomgaard.
- Stimuleren van aanleg van erfbeplanting, met name op de oeverwal langs de Geldersedijk.
- Versterken van 't Zand als groene locatie aan de Oostersedijk.
- In verband met de ecologische waarde van de begroeiing rondom het waterretentiegebied, de eigenaar verzoeken de begroeiing aanwezig te laten. Het gebied kan als stapsteen gebruikt worden door diersoorten, die moeilijk grote open gebieden kunnen of durven oversteken, zoals kleine marterachtigen, amfibieën en insecten als juffers en libellen.
- De polder ten noorden van de A28 moet open worden gehouden en wordt nu begrensd door de (nieuwe) Hanzelijnspoorlijn en de N50. In de driehoek tussen A28 en de Hanzelijn ligt een kans om de autonome lijnen van de Oude Middelwetering en de Zuiderzeestraatweg te versterken en natte natuur te realiseren.
- Bij de landschappelijke inpassing van het bedrijventerrein Hattemerbroek dienen de lijnen van de Zuiderzeestraatweg en Oostersedijk duidelijk zichtbaar te blijven. Bij de uitbreiding van het bedrijventerrein dient daarom voldoende afstand te worden aangehouden tot deze lijnen.

Bijdragen:

- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het via groene diensten faciliteren van beheer, herstel en aanleg van hagen, kavelgrensbeplantingen en boomgaarden/ boomweides, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit van de oeverwal.
- Oostersedijk versterken als centrale gebiedsontsluiting met structuurdragende wegbeplanting.
- Landschappelijke kwaliteit langs Zuiderzeestraatweg verbeteren door aanleg van open laanbeplanting, die bijdraagt aan de ruimtelijkheid van de weg.
- Het knooppunt van de Hilsdijk met de Zuiderzeestraatweg (het deel tussen de Schipsweg en de A28) groen vormgeven, waar door het voldoende body heeft om de samenhang met het landschap te behouden en versterken.
- In aansluiting op bestaande routestructuren en in aansluiting op de kern Hattem, klompenpad(en) ontwikkelen.
- Cultuurhistorische waarden (kazematten, karakteristieke bebouwing langs Geldersedijk, Zuiderzeestraatweg) meer zichtbaar maken en (via opname van de elementen in wandelroutes, bebording en informatie via GPS) beter beleefbaar maken voor recreanten en toeristen.

- Structuurdragende wegbeplanting langs Oostersedijk en historische linten
- Gevarieerd mozaiek van groene functies op de oeverwal
- Behouden en versterken oversteekbaarheid infrastructurele lijnen voor wandelaar/fietser
- Open polder
- Versterken Oude Middelwetering en aanleg natuurvriendelijke oevers en nieuwe natte natuur
- Zoekgebied wandelroutes/ommetjes (bijvoorbeeld klompenpaden)
- Behouden en versterken groene erfinrichting
- Behouden en versterken zichtlijnen
- Aandacht voor achterkanten erven
- Behouden open gebieden
- Knooppunt Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg groen vormgeven
- Zichtbaarheid en beleving van microreliëf (rivierduintjes) in het uiterwaardengebied behouden
- Versterken Roseboomsloop als groene langzaamverkeersverbinding
- Aanbrengen landschapselementen (elzen/knotwilgen) die zichtlijnen geleiden
- Apeldoorns Kanaal versterken als landschappelijke structuurdrager
- Ecologische verbinding Hattemerpoort
- Natuurlijke inrichting akkertjes Gelderkamp
- Landschappelijke inpassing stedelijke uitbreiding Assenrade en herstructureringslocatie 't Veen, met aandacht voor zonering natuur en recreatie
- Versterken natte natuur langs het Apeldoorns Kanaal
- Zoekgebied bewegwijzerde wandelroutes door het bos
- Opwaarderen fietspad Apeldoorns Kanaal
- Nieuwe fietsverbinding richting Heerde
- Voormalige vuilstorlocatie benutten en beheren als wildrustplaats
- Voorgestelde zonering strandjes

3.3.4 Uitloopgebied Assenrade

Opgaven

- De functie van het gebied is recreatief stedelijk uitloopgebied.
- Visie geven op de wijze waarop om te gaan met de druk op het landschap vanuit verschillende functies.
- Beter zichtbaar maken van landschappelijke verschillen tussen het open westelijk gebied en de oeverwal.
- Het groene, open en oorspronkelijke karakter van het westelijk deel van het gebied waarborgen.
- Beter zichtbaar maken van de noordzuid georiënteerde, landschappelijke lijnen in het gebied.

Streefbeeld

Het uitloopgebied Assenrade vormt vanaf de Hanzelijn het visitekaartje van Hattem. Het is ingericht als landschapspark, een levendig uitloopgebied met groen en water voor de inwoners van Hattem. Hier kom je om te genieten van de groene omgeving of om een ijsje te kopen bij de ijsboerderij. 's Zomers zijn er allerlei openluchtactiviteiten, bijvoorbeeld een summerfair of een openluchttentoonstelling. In de winter is er ijspret op de ijsbaan. Het gebied biedt een goede plek voor landschappelijke, recreatieve en educatieve functies.

Groenstructuren van de woonwijken lopen door in het landschapspark. Het gevarieerde lint van de Hilsdijk biedt een prachtig zicht op het gebied en vormt als landschappelijke lijn de grens van het gebied. De Oude Middelwetering krijgt meer betekenis als landschappelijke lijn en wordt aangezet met brede oevers. In het midden van het open, westelijke gebied krijgt water meer de ruimte. Dit deel van het gebied behoudt voor een deel zijn agrarische functie, maar richt zich veel meer op verbreding en medegebruik door inwoner en recreant. De oeverwal biedt ruimte aan een diversiteit van groene en rode functies. Het is een interessante en schilderachtige zone, die de overgang vormt naar het open uiterwaarden en rivierenlandschap.

Maatregelen

Meeliften:

- Aansluiten op de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers langs de Oude Middelwetering door het waterschap Veluwe. Op die manier wordt de Oude Middelwetering als landschappelijke verbinding tussen Hattem en het buitengebied versterkt.

Sturen:

- Tegengaan van een verdere verstedelijking van het gebied.
- Openhouden van het westelijk deel van het gebied en slechts beperkt bebouwde functies toestaan.
- Regie voeren op de uitstraling van achterkanten en afronding van erven: groene inheemse afronding (met name langs Hilsdijk) en groene inpassing van nieuwe functies met hagen en bomen (met name op oeverwal).
- Behouden van doorzichten en open ruimtes langs de Hilsdijk, zoals aangegeven op de visiekaart.
- Inzetten op verbreding van de landbouw in het westelijk, open deel van het gebied.

Bijdragen:

- In verband met de druk vanuit verschillende functies op het gebied, een integrale inrichtingsschets maken en op die manier "verrommeling" voorkomen. Daarbij ook afstemming zoeken tussen het te realiseren woongebied en het uitloopgebied en zoeken naar ruimtelijke en functionele verweving.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het via groene diensten faciliteren van beheer, herstel en aanleg van hagen, kavelgrensbeplantingen en boomgaarden/boomweides, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit op de oeverwal.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het via groene diensten faciliteren van aanleg van kavelgrensbeplantingen (knotwilgen) voor coulissenvorming en daarmee geleiding van zichten en afscherming van rand bedrijven-terrein Netelhorst.
- Behouden en versterken van wegbeplantingen, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit en de continuïteit van de Hilsdijk waarborgen en versterken.
- Bestaande rand van de kern verweven met het landschapspark. Ruimtelijke en functionele relatie leggen met bestaande structuur van paden en groen en water.

- Structuurdragende wegbeplanting langs Oostersedijk en historische linten
- Gevarieerd mozaiek van groene functies op de oeverwal
- Behouden en versterken oversteekbaarheid infrastructurele lijnen voor wandelaar/fietser
- Open polder
- Versterken Oude Middelwetering en aanleg natuurvriendelijke oevers en nieuwe natte natuur
- Zoekgebied wandelroutes/ommetjes (bijvoorbeeld klompenpaden)
- Behouden en versterken groene erfinrichting
- Behouden en versterken zichtlijnen
- Aandacht voor achterkanten erven
- Behouden open gebieden
- Knooppunt Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg groen vormgeven
- Zichtbaarheid en beleving van microreliëf (rivierduintjes) in het uiterwaardengebied behouden
- Versterken Roseboomsloop als groene langzaamverkeersverbinding
- Aanbrengen landschapselementen (elzen/knotwilgen) die zichtlijnen geleiden
- Apeldoorns Kanaal versterken als landschappelijke structuurdrager
- Ecologische verbinding Hattemerpoort
- Natuurlijke inrichting akkertjes Gelderkamp
- Landschappelijke inpassing stedelijke uitbreiding Assenrade en herstructureringslocatie 't Veen, met aandacht voor zonering natuur en recreatie
- Versterken natte natuur langs het Apeldoorns Kanaal
- Zoekgebied bewegwijzerde wandelroutes door het bos
- Opwaarderen fietspad Apeldoorns Kanaal
- Nieuwe fietsverbinding richting Heerde
- Voormalige vuilstorlocatie benutten en beheren als wildstruikplaats
- Voorgestelde zonering strandjes

3.3.5 Gebied ten zuiden van kern Hattem

Opgaven

- Omslag naar een meer gedifferentieerd bosbeheer met open plekken, waar grote hoefdieren kunnen foerageren en het verbeteren van de zichtbaarheid van de diverse grote hoefdieren.
- Apeldoorns Kanaal beter op de kaart zetten als landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol element en de recreatieve aantrekkelijkheid ervan vergroten.
- Realisatie Hattemerpoort door landschappelijke maatregelen ondersteunen en mede mogelijk maken.
- In stand houden en vergroten van de zichtbaarheid van de aanwezige sprengen.
- Herstructurering 't Veen tot woonwijk aangrijpen om een betere afronding van de kern tot stand te brengen en daarbij zoeken naar recreatieve uitlopmogelijkheden met respect voor aanwezige en nieuwe natuurwaarden.
- Versterken van het Roseboomspoor als een functioneel element (wandel- en fietsverbinding) en ruimtelijk element.
- Inpassen Hezenbergpark en initiatieven rond de golfbaan.
- Natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied meer beleefbaar maken.

Streefbeeld

Verspreid over het grote aaneengesloten bosgebied liggen een aantal open gebieden, die o.a. als foerageerplaatsen voor de grote hoefdieren fungeren. Door voldoende zichtlengte voelen de hoefdieren zich niet bedreigd, terwijl ze toch door mensen bekeken kunnen worden. Ook de voormalige vuilstortplaats is als foerageergebied voor zwijnen en herten ingericht. Er zijn veel minder hekken in het gebied aanwezig, zodat de grote hoefdieren, waaronder ook edelherten, zich gemakkelijk van de Veluwe richting de IJssel kunnen verplaatsen. Toeristen en recreanten genieten volop van het gebied. Landgoed Molecaten vormt de centrale uitvalsbasis voor recreatie in het gebied. Er is een uitkijktoren in het gebied geplaatst en er zijn locaties aangegeven, waar wild "gespot" kan worden.

Cultuurhistorische elementen zijn gemakkelijk te vinden en zichtbaar. Via geplaatste bordjes wordt hierover informatie verstrekt.

Er liggen verschillende bewegwijzerde wandelroutes in het gebied, die de bijzondere plekken met elkaar verbinden.

Via de natuurlijke akkertjes van de Gelderkamp verplaatst wild zich richting de IJssel. De sporter en golfer staan soms oog in oog met een ree, die langs en door het groen huppelt. Langs het Apeldoorns Kanaal, waarlangs gefietst en waarover gevaren wordt, krijgt de natuur de kans om zich verder te ontwikkelen. In het gebied vanaf de Wiesenbergsche Kolk tot aan de locatie van de voormalige Berg-huizer papierfabriek ontstaat op die manier voor zowel de recreant als voor het wild een prachtig gebied om zich in te verplaatsen. De oude Veenkade is een prachtig element, dat o.a. de nieuwe bewoner van 't Veen de kans biedt om van de natuur te genieten en af en toe de doorsteek te maken richting de IJssel. De bewoner en recreant maken daarmee in een notendop kennis met het afwisselende landschap van IJssel en Veluwe.

Het Roseboomspoor vormt ook hier een belangrijke verbinding voor de fietser en wandelaar om zich via een prachtige, groene en vooral rustige route van buitengebied naar hartje Hattem en andersom te verplaatsen.

Maatregelen

Meeliften:

- Het beschermen van de natuurwaarden in het bosgebied via de instandhoudingsdoelen vanuit Natura 2000-gebied Veluwe.
- Inspelen op de natuurontwikkeling in de Hattemerpoort. Natuurontwikkeling en landschappelijke maatregelen kunnen elkaar hier versterken.
 - o Binnen het project Hattemerpoort wordt gezocht naar benutting van mogelijkheden om de 'flessenhals' in de ecologische verbindingzone ten zuiden van Hattem groen in te richten en passeerbaar te maken voor edelherten.

HET GELDERSCH LANDSCHAP

- De Hattemse Golf- en Country Club en andere sportverenigingen zijn hierbij betrokken.
- o Vanuit het project Hattemerpoort wordt tevens gestreefd naar het opheffen en verminderen van ecologische barrières ter vergroting van de EHS. Voorbeelden zijn de verbetering van de passeerbaarheid van de wegen en het Apeldoorns Kanaal.
 - Het waterschap Veluwe steunen om de aanwezige sprengen in stand te houden en beleefbaar te houden.
 - Samen met provincie, waterschap Veluwe en aanliggende gemeenten, het Apeldoorns Kanaal meer recreatief aantrekkelijk maken. Voor het traject Hattem-Heerde zijn er concrete plannen om het Apeldoorns Kanaal te baggeren, het verontreinigde slib af te voeren en het kanaal bevaarbaar te maken. Ook wordt ernaar gekeken op welke plekken langs het Apeldoorns Kanaal rustplaatsen met bijbehorende voorzieningen kunnen worden gecreëerd.

Sturen:

- Handhaven van de groene kamers grenzend aan de beboste hellingen.
- Indien mogelijk, eigenaren stimuleren de aanwezige hekwerken en andere obstakels aan te passen of te verwijderen voor de verplaatsing van grote hoefdieren, waaronder het edelhert. Nieuwe afrasteringen in het gebied zoveel mogelijk beperken.
- In overleg met het Geldersch Landschap de toegang tot het Algemeen Veen zoneren op het moment dat woningbouw wordt ontwikkeld op herstructureringslocatie 't Veen. Dit in verband met de aanwezigheid van belangrijke natuurwaarden op deze plek. Bij de exploitatie van de gronden, wordt gekeken hoe dit exact vorm krijgt.
- Stimuleren van het beter beleefbaar en zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden in het gebied.
- Stimuleren van de openstelling van paden en uitbreiding van routes in het gebied, zodat de beleefbaarheid en de cultuurhistorische waarde van het gebied wordt vergroot.

Bijdragen:

- Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het via groene diensten faciliteren van beheer en aanleg van natuurlijke inrichting van de akkertjes Gelderkamp.
- Nieuw bosbeheerplan opstellen voor de gemeentelijke boscijndommen in het gebied, waarin gestreefd wordt naar een structureel bos met open plekken ter vergroting van de zichtbaarheid van het wild.
- Inrichten van de bosranden om de voormalige vuilstortplaats met Europese en Amerikaanse eiken om zo een continu voedselaanbod voor grote hoefdieren als wilde zwijnen en edelherten te bieden.
- Bosbeheer en wildbeheer integraal afstemmen met de recreatiepartners en terreinbeherende organisaties in het gebied.
- Nieuwe woonwijk 't Veen landschappelijk aansluiten op de omgeving, met respect en aandacht voor de aanwezige natuur.
- Opwaarderen van het fietspad langs het Apeldoorns Kanaal.
- Ontwikkelen van het Roseboomspoor als een recreatieve en landschappelijke verbinding.

4 UITVOERINGS-PROGRAMMA

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt het uitvoeringsprogramma van het Landschapsonwikkelingsplan aan bod. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit de volgende twee delen:

- Uitvoeringsorganisatie: Beschreven is op welke wijze de uitvoering van het LOP georganiseerd wordt. Het gaat daarbij zowel om de interne organisatie van de gemeente, als om de samenwerking met en mobilisering van andere partijen. Ook komen de financieringsmogelijkheden van de uitvoering aan bod.
- Projectenoverzicht: In een overzicht zijn concrete uitvoeringsprojecten benoemd. Per project zijn de volgende onderdelen uitgewerkt:
 - o Doel
 - o Omschrijving
 - o Initiatiefnemer
 - o Overige betrokken partijen
 - o Uitvoerende partij
 - o Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie
 - o Indicatie kosten (voor zover mogelijk)
 - o Financieringsmogelijkheden

Het projectenboek betreft de periode tot 2016 met een doorkijk naar 2021.

4.2 Uitvoeringsorganisatie

4.2.1 Samenwerking

In het LOP staan de ambities van de gemeente op het gebied van landschap beschreven. De gemeente heeft niet het plan om die ambities volledig zelfstandig ten uitvoer te brengen. De gemeente wil zo veel mogelijk doen in samenwerking met betrokken partijen. Zoals beschreven in de visie, gaat de gemeente hierin zowel proactief als sturend/meeliftend te werk. Om de ambities te realiseren, wordt daar waar mogelijk samengewerkt met de buurgemeenten Heerde en Oldebroek. Onderzocht wordt welke landschapsprojecten door de drie gemeenten gezamenlijk opgepakt kunnen worden. Daarnaast gaat het om samenwerking met andere overheden, belangenorganisaties en particulieren. Dit gebeurt binnen reguliere overleggen, zoals binnen de overleggen over de Hattemerpoort, de beheerplannen Natura2000 en het Apeldoorns Kanaal en de regionale overleggen Noord-Veluwe, maar ook incidenteel bij projecten en initiatieven.

4.2.2 Lokale initiatieven stimuleren

Tijdens het opstellen van het landschapsonwikkelingsplan is gebleken dat er veel betrokkenheid, initiatief en kennis aanwezig is bij lokale partijen. Deze kennis en dit enthousiasme wil de gemeente Hattem stimuleren en benutten om de ambities in het LOP tot uitvoering te brengen. Ideeën, die tijdens het proces al naar voren zijn gekomen, zijn:

- Het aanleggen van klompenpaden
- Het plaatsen van een uitkijktoren
- Verstrekken van informatie over cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden

De gemeente probeert zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij dit soort initiatieven. Initiatieven waarbij betrokken bewoners en ondernemers (mee) de verantwoordelijkheid nemen voor het behoud en versterken van het landschap. De projecten, zoals benoemd in dit uitvoeringsprogramma zijn dan ook niet uitputtend. Bewoners en ondernemers met initiatieven passend binnen de landschapsvisie worden aangemoedigd in overleg te treden met de gemeente over de mogelijkheden.

OPEN
RUST
De Boerderijwinkel
Proef 'verschil'
www.vriendenverenigingplatteland.nl

ZELFGEMAAKT
AMBACHTELIJK IJS
ijsboerderij
'Ijscoörd'
OPEN

4.2.3 Gemeentelijke organisatie

4.2.3.1 Coördinatie uitvoering

De uitvoering van het LOP gaat integraal deel uitmaken van de uitvoering van de structuurvisie. De overkoepelende coördinatie van het LOP vindt dan ook plaats vanuit het spoor van de structuurvisie. De uitvoering van de structuurvisie gebeurt door een integrale organisatie, waaraan medewerkers van betrokken beleidsvelden deelnemen. Het is belangrijk dat landschap een volwaardige plaats krijgt in deze organisatie. Het is daarvoor belangrijk dat iemand de verantwoordelijkheid krijgt voor de uitvoering van het LOP en zowel intern als extern aanspreekpunt is voor landschappelijke vraagstukken in Hattem. Aangezien op dit moment niemand binnen de gemeente Hattem deze verantwoordelijkheid heeft, wordt in Hattem en in H2O-verband onderzocht bij wie deze taak kan worden neergelegd.

4.2.3.2 Monitoring en evaluatie

Het uitvoeringsprogramma van het LOP wordt overgenomen in de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie. Ook de monitoring van de voortgang van de uitvoering en evaluaties van het LOP vinden plaats binnen het kader van de structuurvisie.

4.2.3.3 Communicatie

Het is van belang om de uitvoering van het LOP goed te communiceren. Na vaststelling wordt het LOP op de gemeentelijke website geplaatst. Daarnaast dient per project bekeken te worden of aanvullende communicatiemiddelen gewenst zijn. Daarbij moet gedacht worden aan informatie op de gemeentelijke website, (digitale) informatiefolders of nieuwsbrieven en informatiebijeenkomsten.

4.2.4 Financiering

4.2.4.1 Gemeentelijke bijdrage

Het LOP is een dynamisch document. Jaarlijks worden de uitvoeringsprojecten voor het LOP opgenomen in de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie. De uitvoeringsparagraaf is gekoppeld aan de planning & controlcyclus. Op basis daarvan wordt in het kader van de gemeentebegroting een integrale afweging gemaakt over de uitvoering van de projecten.

4.2.4.2 Subsidies

Voor de uitvoering van het LOP zijn verschillende subsidiemogelijkheden. Bij de meeste regelingen is cofinanciering vanuit de gemeente vereist. In het volgende hoofdstuk is per project aangegeven welke regelingen mogelijk kansrijk zijn voor subsidie.

4.2.4.3 Landschapsfonds

De gemeente wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van het instellen van een landschapsfonds. Dit idee wordt verder uitgewerkt in het projectenoverzicht.

4.3 Projectenoverzicht

4.3.1 Groene diensten

De gemeente wil graag onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het faciliteren van groene diensten. Om hiermee aan de slag te kunnen gaan, dient de gemeente een Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) Groene diensten op te stellen en een landschapsfonds in het leven te roepen. Het opstellen van het GUP, het instellen van het landschapsfonds en de daadwerkelijke uitvoering van groene diensten, zijn projecten, die nadrukkelijk met elkaar samenhangen, maar stapsgewijs moeten worden uitgevoerd. In deze paragraaf worden de drie genoemde projecten uitgewerkt.

1a. Opstellen Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) Groene diensten³

Doel:
Het opstellen van een Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) Groene diensten, volgens de handreikingen Implementatie groenblauwe diensten (GBD) Gelderland, waarin de gemeentelijke ambitie ten aanzien van het faciliteren van groene diensten wordt vastgelegd. Er wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de uitvoeringsorganisatie binnen de regio Veluwe op te pakken.

Omschrijving:
Grondeigenaren die landschapselementen of wandelpaden op hun grondgebied willen aanleggen of beheren en/of grond hiervoor willen inzetten, dragen bij aan het behoud en de versterking van het landschap van Hattem. Zij leveren een "groene dienst" aan de samenleving. Om grondeigenaren hiervoor een vergoeding te bieden, gaat Hattem aan de slag met het opstellen van een systeem voor Groene diensten. Hiervoor maakt de gemeente een Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) Groene diensten conform de Handreikingen Implementatie groenblauwe diensten (GBD) Gelderland. Het GUP vormt een uitvoeringsprogramma voor landschapsbeheer voor de middellange termijn (10 jaar). Op basis van het LOP en de ambitie van de gemeente worden in het GUP prioriteiten gelegd bij gebieden en gewenste te financieren diensten. Om uitspraken te kunnen doen over de omvang van de kosten van de gemeentelijke ambitie, dient een 0-meting te worden gedaan van de huidige situatie van de landschapselementen in de betreffende gebieden. Op basis van de 0-meting kunnen de verwachte kosten berekend worden. Op basis daarvan kan de gemeente haar ambitie kwantificeren, eventueel nog bijstellen en vervolgens een subsidieaanvraag doen. Naast het GUP, dienen ook de volgende documenten opgesteld te worden:

- gemeentelijke dienstenbundel
- gemeentelijke subsidieverordening
- modelovereenkomsten
- plan voor fondsvorming en –beheer
- communicatieplan
- advies over de uitvoeringsorganisatie

Het GUP vormt de basis voor subsidieverlening van de provincie aan de gemeente voor de daadwerkelijke uitvoering van groene diensten en de eventuele externe opstartkosten. Er wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de uitvoeringsorganisatie binnen de regio Veluwe op te pakken.

Initiatiefnemer:
Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:
Provincie Gelderland, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, buurgemeenten

Uitvoerende partij:
Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:
Alle deelgebieden

Indicatie kosten:
€ 34.000,- (inclusief ambtelijke inzet van 40 uren)

Financieringsmogelijkheden:

- Regiocontract Noord-Veluwe: 50%
- Tijdens het opstellen van het LOP, heeft de provincie besloten in 2011 geen subsidie vanuit de regeling Vitaal Gelderland beschikbaar te stellen voor het opstellen van een Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) groene diensten. De provincie wil de invulling van groenblauwe diensten, waaronder de mogelijkheden voor cofinanciering door partners, eerst onderzoeken. Het is nog onzeker of de subsidieregeling daarna opnieuw wordt opengesteld.

³Tijdens het opstellen van het LOP is het onduidelijk of de provincie in de toekomst nog financieel bijdraagt aan het opstellen van een GUP voor Hattem. Zonder financiële bijdrage van de provincie, wordt het project niet uitgevoerd. Indien er wel een financiële bijdrage door de provincie wordt geleverd, is het voor Hattem belangrijk dat dit ook gebeurt voor diensten binnen de EHS, omdat een groot deel van het buitengebied van Hattem hierbinnen valt. Als dit niet het geval is, moet eerst bekeken worden of het voor Hattem wel zinvol is om een GUP op te stellen en met groene diensten aan de slag te gaan.

1b. Instellen Landschapsfonds

Doel:

Instellen van een landschapsfonds, dat wordt ingezet voor het faciliteren van groene diensten.

Omschrijving:

Een landschapsfonds instellen. Het fonds wordt gevuld door initiatiefnemers van rode ontwikkelingen een bijdrage te laten storten. Naast het investeren in de ruimtelijke kwaliteit van erfinrichting en bebouwing, kan bij deze ontwikkelingen en initiatieven namelijk ook een financiële bijdrage worden gevraagd voor het behoud en herstellen van het omringende landschap. Om dit juridisch vast te leggen wordt in de structuurvisie (en daaraan gekoppelde eisen vanuit de Grondexploitatiewet) een koppeling gemaakt tussen de ontwikkelingen, die een bijdrage moeten leveren aan het Landschapsfonds en de wijze, waarop met het beschikbare geld in het fonds wordt omgegaan. Daarnaast kan de gemeente ook kijken of bijvoorbeeld bedrijven vrijwillig een storting willen doen in het fonds. Het fonds heeft de volgende functies:

- optimale bundeling van publieke en private geldstromen;
- duurzaam beheer van de financiële middelen;
- de uitkering van vergoedingen via één loket;
- verantwoording van uitgaven naar de financierders.

De gemeente zet het fonds in voor het faciliteren van groene diensten, zoals beschreven in het volgende project.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

N.v.t.

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapvisie:

Alle deelgebieden

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

-

1c. Groene diensten: Aanleg en beheer van landschapselementen⁴

Doel:

Behouden, versterken en meer beleefbaar maken van het landschap in Hattem door aanleg, beheer en inzet van grond gericht op versterking of herstel van het streekeigen landschap, evenals het openstellen van gronden in het kader van recreatieve toegankelijk door particuliere grondeigenaren.

Omschrijving:

Groene diensten zijn inspanningen door particuliere grondeigenaren en –gebruikers voor aanleg, beheer en inzet van grond gericht op versterking of herstel van het streekeigen landschap, evenals het openstellen van gronden in het kader van recreatieve toegankelijk. Gemeente Hattem wil deze diensten samen met de provincie Gelderland faciliteren. De wijze waarop de gemeente dit wil, wordt vastgelegd in het Gebiedsuitvoeringsprogramma (GUP) Groenblauwe diensten. Zie project 1. De gemeente maakt op basis van het GUP Groenblauwe diensten langjarige afspraken met particuliere grondeigenaren.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Particuliere grondeigenaren, gemeente Hattem, provincie Gelderland, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, buurgemeenten

Uitvoerende partij:

Particulier grondeigenaren

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Alle deelgebieden

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

- Tijdens het opstellen van het LOP, heeft de provincie besloten in 2011 geen subsidie vanuit de regeling Vitaal Gelderland beschikbaar te stellen voor de uitvoering van groene diensten. De provincie wil de invulling van groenblauwe diensten, waaronder de mogelijkheden voor cofinanciering door partners, eerst onderzoeken. Het is nog onzeker of de subsidieregeling daarna opnieuw wordt opengesteld.
- Bij subsidie van provincie Gelderland cofinanciering via gemeentelijk Landschapsfonds

4.3.2 Wegbeplanting

1. Behouden en versterken wegbeplanting

Doel:

Beheer en onderhoud van wegbeplanting en ander gemeentelijk groen in het buitengebied afstemmen op de landschappelijke structuur van het betreffende deelgebied, zoals beschreven in de landschapsvisie, zodat de verschillende landschappelijke kwaliteiten van de deelgebieden worden versterkt.

Omschrijving:

Beheer en onderhoud van wegbeplanting en ander gemeentelijk groen in het buitengebied afstemmen op de landschappelijke structuur van het betreffende deelgebied. Prioriteit ligt bij:

- Landschappelijk te versterken zone: Het behouden en versterken van wegbeplantingen, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit en de continuïteit van met name de oude linten waarborgen en versterken.
- Polder: Oostersedijk versterken als centrale gebiedsontsluiting met structuurdragende wegbeplanting.
- Uitloopgebied Assenrade: Het behouden en versterken van wegbeplantingen, die bepalend zijn voor de landschappelijke kwaliteit en de continuïteit van de Hilsdijk waarborgen en versterken.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Particulieren

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Zie "Omschrijving".

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

Financiering waar mogelijk via het reguliere groenbeheerbudget. Voor grootschalige aanpak moet nog budget worden gevonden.

⁴ Tijdens het opstellen van het LOP is het onduidelijk of de provincie in de toekomst nog financieel bijdraagt aan de uitvoering van groene diensten in Hattem. Zonder financiële bijdrage van de provincie wordt het project niet uitgevoerd.

4.3.3 Beleving

1. Informatieborden over bijzondere cultuurhistorische, landschappelijke en/of natuurlijke waarden**Doel:**

Het verbeteren van de beleefbaarheid van cultuurhistorische, landschappelijke en/of natuurlijke waarden.

Omschrijving:

De plaatsing van borden met informatie over bijzondere cultuurhistorische, landschappelijke en/of natuurlijke waarden. Op deze manier worden de betreffende waarden beter beleefbaar voor recreanten en toeristen. Gestart wordt met het ontwikkelen van 10 borden.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Heemkunde Hattem, Veluws Bureau voor Toerisme en overige partijen, die interessante informatie voor op de borden kunnen verschaffen, grondeigenaren

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Alle deelgebieden

Indicatie kosten:

€15.000,-

Financieringsmogelijkheden:

-

2. Zoneren struinnatuur en strandjes**Doel:**

Locaties in de uiterwaarden aanwijzen voor aan te leggen struinnatuur en strandjes.

Omschrijving:

Gemeente Hattem wil de uiterwaarden meer toegankelijk maken voor de recreant. Om de natuur zo optimaal mogelijk te kunnen beleven, denkt de gemeente daarbij aan de aanleg van strandjes en struinnatuur. Vanuit de gemeente is het wenselijk om de strandjes en struinnatuur dichtbij de kern aan te leggen. Redenen hiervoor zijn dat het dichtbij is voor de inwoners van Hattem zelf en dat recreanten dan sneller gebruik zullen maken van de horeca in de kern. Gezien de strenge regelgeving vanuit Natura 2000 en de beleidslijn Grote Rivieren, moet echter nader onderzoek en overleg worden gepleegd over de mogelijkheden hiervoor. De gemeente geeft op basis van het LOP aan Rijkswaterstaat en het waterschap Veluwe door op welke locaties zij strandjes wenst. Op die manier kunnen deze partijen de wensen van de gemeente betrekken in de plannen voor de meer natuurlijke inrichting van de IJssel. Op het moment dat het beheerplan Natura 2000 Rijntakken wordt gepubliceerd, kan de gemeente ook hierop inspelen.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschap Veluwe, grondeigenaren

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Uiterwaarden

Indicatie kosten:

40 uren ambtelijke inzet

Financieringsmogelijkheden:

-

3. Klompenpadennetwerk Hattem-Heerde-Oldebroek

Doel:

Door de aanleg van verschillende klompenpaden de diversiteit aan wandelmogelijkheden en de beleefbaarheid van landschap en cultuurhistorie vergroten.

Omschrijving:

In Heerde en Oldebroek zijn klompenpaden gerealiseerd. Het project is erop gericht de bestaande klompenpaden aan elkaar te koppelen en klompenpaden in de gemeente Hattem eraan toe te voegen. De klompenpaden van Hattem moeten via brug of pontje ook aansluiten op de wandelpaden aan de overkant van de IJssel. De aan elkaar koppeling van de paden vormt een meerwaarde, omdat ook een langere route kan worden gelopen en de verschillende routes met elkaar verbonden worden. Klompenpaden zijn rondwandelingen in het agrarisch cultuurlandschap. Ze gaan zoveel mogelijk over historisch tracé en voeren over onverharde paden via boerenland en landgoederen. De wandelroutes dragen bij aan de beleefbaarheid van het landschap en de cultuurhistorie. Landschapsbeheer Gelderland begeleidt de totstandkoming van routes van klompenpaden. Daarbij vindt intensieve samenwerking plaats met actoren in de streek. Zo ontstaat draagvlak voor de wandelroutes bij bewoners en grondeigenaren.

Initiatiefnemer:

Gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek

Overige betrokken partijen:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, grondeigenaren, andere betrokken partijen uit de streek, bewoners.

Uitvoerende partij:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Uiterwaarden, polder, uitloopgebied Assenrade

Indicatie kosten:

5 routes (1 route in Oldebroek, 2 routes in Hattem en 2 routes in Heerde)
€ 61.000,- per route.

Financieringsmogelijkheden:

Regiocontract Noord-Veluwe: 50%

4. Opwaarderen fietspad langs Apeldoorns Kanaal

Doel:

Verbreden van halfverhard fietspad tussen Keersluis en Hattemerbrug ter verbetering van de mogelijkheden voor het fietsverkeer langs het kanaal.

Omschrijving:

Verbreden van halfverhard fietspad tussen Keersluis en Hattemerbrug. Dit project maakt onderdeel uit van de Gebiedsagenda 5e en 6e pand Apeldoorns Kanaal. De verbreding van het bestaande pad langs het kanaal door de Hoenwaard maakt de fietsroute van Heerde naar Hattem compleet. Fietsers komen via dit pad en de Hattemerbrug via een groene route uit in het centrum van Hattem.

Initiatiefnemer:

Gemeenten Hattem en Heerde

Overige betrokken partijen:

Provincie Gelderland, waterschap Veluwe

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Indicatie kosten:

€113.000,-

Financieringsmogelijkheden:

Regiocontract Noord-Veluwe: 50%

5. Faciliteren van plaatsing uitkijktoren

Doel:

De belevingswaarden van het bosgebied in Hattem vergroten.

Omschrijving:

Door het plaatsen van een uitkijktoren in het bosgebied ten zuiden van de kern Hattem, wordt de beleefbaarheid van het gebied vergroot. Het idee is om de uitkijktoren weer terug te plaatsen op de locatie, waar hij verwijderd is. Vanaf de uitkijktoren hebben bezoekers uitzicht over de Veluwe en Hattem. De uitkijktoren vormt een toegevoegde waarde in wandel- en/of fietsroutes.

Initiatiefnemer:

Grondeigenaar

Overige betrokken partijen:

Gemeente Hattem

Uitvoerende partij:

Nog nader te bepalen

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Gebied ten zuiden van kern Hattem

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

-

6. Bewegwijzering routes in bosgebied

Doel:

De belevingswaarden van het bosgebied in Hattem vergroten.

Omschrijving:

Het ontwikkelen van bewegwijzerde wandelroutes in het bosgebied, die bijzondere plekken met elkaar verbinden. Dit project maakt ook onderdeel uit van het project "Nieuw bosbeheerplan opstellen".

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Grondeigenaren

Uitvoerende partij:

Nog nader te bepalen

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Gebied ten zuiden van kern Hattem

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

-

4.3.4 Behoud en meer zichtbaar maken cultuurhistorische waarden

1. Herinrichting Zuiderzeestraatweg

Doel:

Herinrichting van de Zuiderzeestraatweg conform het plan "Zuiderzeestraatweg: het streefbeeld" van de regio Noord-Veluwe en het Gelders Genootschap.

Omschrijving:

In aansluiting op het plan "Zuiderzeestraatweg: het streefbeeld" van de regio Noord-Veluwe en het Gelders Genootschap, wil Hattem de Zuiderzeestraatweg op Hatema grondgebied cultuurhistorisch verantwoord herinrichten. Aangezien het hierbij gaat om het begin (oftewel het einde) van de route, wordt verwacht dat dit project als een vliegwiel voor de realisatie van de rest van de Zuiderzeestraatweg dient. Ook is de verbetering van de verkeersveiligheid een belangrijk doel. Daarom wordt de weg afgewaardeerd naar 60 km/uur en wordt de oversteekbaarheid van de weg verbeterd. Onderdeel van het project is informatievoorziening over de historie.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Provincie Gelderland, Regio Noord-Veluwe, overige betrokken gemeenten, Gelders Genootschap, Katholieke kerk

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem en eigenaren van karakteristieke panden

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Landschappelijk te versterken zone en polder

Indicatie kosten:

€500.000,-

Financieringsmogelijkheden:

Regiocontract Noord-Veluwe: 50%

4.3.5 Natuurontwikkeling

1. Nieuw bosbeheerplan opstellen

Doel:

Het creëren van een meer structureel bos

Omschrijving:

Een nieuw bosbeheerplan opstellen voor het bos in eigendom van de gemeente met als uitgangspunten een meer structureel bos met open plekken ter vergroting van de zichtbaarheid van het wild. Om verdrogingsproblemen in het gebied tegen te gaan, wordt ook gestreefd naar vermindering van het areaal naaldbos. Verder wordt er gekeken naar manieren, waarop waardevolle plekken beter toegankelijk kunnen worden gemaakt voor toeristen en recreanten. Zo worden een aantal bewegwijzerde routes gerealiseerd (Zie ook project 6 in paragraaf 4.3.3). Er vindt overleg plaats met de eigenaren van het overige bos in het gebied. Onderzocht wordt welke mogelijkheden er zijn om het opstellen van het bosbeheerplan samen met de gemeenten Oldebroek en Heerde in regionaal verband op te pakken.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Gemeente Oldebroek, gemeente Heerde, eigenaren overige bos in het gebied ten zuiden van de kern Hattem

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Gebied ten zuiden van de kern Hattem

Indicatie kosten:

€ 20.000,-

Financieringsmogelijkheden:

-

2. Beheren voormalige vuilstortplaats als foerageergebied voor grote hoefdieren

Doel:

Het beheer van de voormalige vuilstortplaats beter afstemmen op de natuurdoelen in het gebied.

Omschrijving:

Onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om via beheermaatregelen de voormalige vuilstortplaats meer geschikt te maken als foerageergebied voor grote hoefdieren (zwijnen, reeën en edelherten) en het wild beter zichtbaar te maken voor toeristen en recreanten. De gemeente Hattem gaat hierover in gesprek met de provincie Gelderland. Het is in ieder geval belangrijk dat in het gebied voldoende dekking aanwezig is in de vorm van bos, bosschages of struweel. Voorgesteld wordt de bosranden rondom de voormalige vuilstortplaats met Europese en Amerikaanse eiken in te richten om zo een continu voedselaanbod voor grote hoefdieren te bieden. Ook zijn poelen belangrijk. Het wild kan hieruit drinken en hierin baden. Om het gebied aantrekkelijk te maken, kunnen ook enkele wildakkers aangelegd worden, waarop het wild kan foerageren. Daarnaast moet de rust gewaarborgd blijven. Dat betekent dat in het gebied voldoende plekken afgesloten moeten zijn voor betreding. Vooral de wildakkers en poelen moeten in een rustige omgeving liggen. Op plekken waar dit mogelijk is, worden wildobservatieplekken gecreëerd.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

Provincie Gelderland

Uitvoerende partij:

Nader te bepalen.

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Gebied ten zuiden van Hattem

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

4.3.6 Nadere uitwerking LOP

Tijdens het opstellen van het LOP is gebleken dat voor een drietal (deel)gebieden een meer gedetailleerde uitwerking voor de ontwikkeling van het landschap in combinatie met andere functies gewenst is. Deze drie uitwerkingsplannen zijn in deze paragraaf benoemd.

1. Inrichtingsschets voor Uitloopgebied Assenrade (oostelijk deel)

Doel:

Van het gebied een aantrekkelijk uitloopgebied maken voor bewoners van Hattem en met name Assenrade.

Omschrijving:

De hoofdfunctie van het gebied is stedelijk uitloopgebied. Het is dan ook belangrijk dat het gebied aantrekkelijk is voor de recreant. Landschappelijke waarden dienen behouden, maar ook verder ontwikkeld te worden. Naast de recreatieve druk van wandelaars en fietsers op het gebied, liggen er voor het oostelijk deel van het gebied ook een aantal concrete verzoeken voor ontwikkelingen. Om goed te kunnen sturen op al deze ontwikkelingen, stelt de gemeente voor dit oostelijk deel van het gebied een inrichtingsschets op. Deze schets vormt het uitgangspunt voor toekomstige ontwikkelingen in het gebied.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

N.v.t.

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Uitloopgebied Assenrade

Indicatie kosten:

€12.500,-

Financieringsmogelijkheden:

-

2. Gebiedsplan landschappelijk te versterken zone

Doel:

De landschapsvisie verder uitwerken in een gebiedsplan. Hierin wordt dieper ingegaan op de kansen voor landschappelijke versterking van het gebied vanuit functieverandering en de aanleg en het beheer van landschapselementen.

Omschrijving:

In verband met de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van het gebied en de druk, die op het gebied heerst door de bouw wensen van projectontwikkelaars en andere initiatiefnemers, werkt de gemeente Hattem de landschapsvisie op dit gebied verder uit in een gebiedsplan. In het gebiedsplan wordt een verdere uitwerking gegeven van de wijze waarop functieverandering en de aanleg en het beheer van landschapselementen bij kunnen dragen aan de versterking van de landschappelijke kwaliteit van het gebied.

Initiatiefnemer:

Gemeente Hattem

Overige betrokken partijen:

N.v.t.

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Landschappelijk te versterken zone

Indicatie kosten:

N.v.t.

Financieringsmogelijkheden:

-

3. Zonering recreatieve druk op natuurgebieden bij herstructureringslocatie 't Veen

Doel:

Het tegengaan van een te grote recreatieve druk op de Wiessenbergsche Kolk en het Algemeen Veen bij de herstructurering van het gebied 't Veen tot woonlocatie.

Omschrijving:

De gemeente treedt in overleg met de grondeigenaar van de Wiessenbergsche Kolk en het Algemeen Veen, het Geldersch Landschap, over de wijze waarop een zonering kan worden aangebracht in en rondom de gebieden, zodat de natuurwaarden in beschermd worden, maar de gebieden toch beleefbaar blijven. De gemeente Hattem zal dit bij de exploitatie van het gebied 't Veen betrekken in het ontwerp.

Initiatiefnemer:

Geldersch Landschap

Overige betrokken partijen:

Gemeente Hattem

Uitvoerende partij:

Gemeente Hattem en Geldersch Landschap

Van toepassing op deelgebieden in landschapsvisie:

Uiterwaarden en gebied ten zuiden van de kern Hattem

Indicatie kosten:

Pm.

Financieringsmogelijkheden:

-

BIJLAGE 1: OVERZICHT GENODIGDEN INTERVIEWS EN WERKBIJEENKOMSTEN

ORGANISATIE	DEELNEMER
B&B de Boerderij	de heer H. Kremer
B&B de Hoenwaard	
Bouw- en exploitatie maatschappij	de heer Veltkamp
Buurtschap Ijsselzone	de heer A. Wever
Dienst Landelijk gebied (Hattemerpoort)	de heer Kusters
DLG (Duursche waarden)	de heer J. van Soest
DLG (gebiedsmakelaar)	de heer H. van Ittersum
Ecoloog / Boer	de heer H. Teuben
Gelders Genootschap	de heer W. van Oorschot
Gelders Genootschap	de heer J. Wabeke
Geldersch landschap	de heer Lammertink
Geldersch landschap	de heer W.H.J.M. Geraedts

Gemeente Hattem	de heer L. Teuben
Gemeente Hattem	de heer J.W. Wiggers
Gemeente Heerde	de heer G. Haas
Gemeente Oldebroek	de heer D. Zappeij
Gemeente Zwolle	de heer L. Dijkstra
Gemeente Zwolle	de heer S. van Loenen
Havo	de heer G. Grit
Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld	de heer Melenhorst
Landschapsbeheer Gelderland	de heer R. Keijzer
LTO Noord	de heer A. van de Worp
LTO Noord	de heer J. van Dam
Molecaten	de heer T.J. Slager
Provincie Gelderland	de heer P. Evers

Provincie Gelderland	de heer B. Kiljan
Provincie Gelderland	mevrouw N. de Breij
Provincie Gelderland (Natura 2000)	de heer van der Vegte
Provincie Gelderland, bureau Veluwe Vallei	mevrouw M. van Haagen
Provincie Gelderland (Apeldoorns Kanaal)	de heer H. Takke
RGV	de heer G. Beltman
Rijkswaterstaat	de heer Sleurink
Ronduit Hattem	mevrouw M. Karssing
Schelpkalk Holland (steenfabriek Altena)	de heer, mevrouw Pannekoek
Stichting Apeldoorns Kanaal	de heer R. Scholten
Stichting Apeldoorns Kanaal	de heer J. Kanbier
Stichting Apeldoorns Kanaal	de heer H. Ummels
Stichting Ijsselhoeve	de heer R. Thubaut
Stichting vrienden Boerenland	de heer W. Klaarbergen

Vadesto	de heer B. van de Stoep
Veluws bureau voor toerisme / waterrijke Veluwe	de heer J. Hillaert
Vereniging Landschap en milieu	de heer J. Hoeksema
Vogelvereniging	de heer H. Aberson
Waterschap Veluwe	de heer A. Koot
Bewoners uit deelgebied landschappelijk te versterken zone	

